

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Nezaměstnanost ve vybraných státech
Evropské unie – Česká republika a Slovenská republika**

Petra Štěpánková

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petra Štěpánková

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Slovenská republika

Název anglicky

Unemployment in selected countries of the European Union – the Czech Republic and the Slovak Republic

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie: Česká republika a Slovenská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných zemích a provést komparativní analýzu časových řad makroekonomických ukazatelů.

Metodika

Práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů; čerpány budou rovněž aktuální informace z odborných časopisů a internetových zdrojů. V praktické části práce bude provedena analýza vybraných makroekonomických ukazatelů ve vztahu k nezaměstnanosti ve sledovaných ekonomikách. Pro analýzu shromážděných údajů bude využita statistická analýza dat. Aktuální data budou čerpána ze statistických úřadů vybraných zemí a Eurostatu. V práci bude použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, nezaměstnanost ve státech EU, Česká republika, Slovenská republika, aktivní politika nezaměstnanosti, pasivní politika nezaměstnanosti

Doporučené zdroje informací

BUCHTOVÁ, B. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.

JÍROVÁ, H. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.

MAREŠ, P. SIROVÁTKA, T. Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

VEDRAL, P. STRAKOVÁ, A. Zaměstnanost: vybrané kapitoly. České Budějovice: JU, Zdravotněsociální fakulta, 1996. ISBN 80-7040-173-7.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 10. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nezaměstnanost ve vybraných státech Evropské unie – Česká republika a Slovenská republika" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Elizbar Rodonaia, Ph.D. vedoucímu práce, za trpělivost, vstřícný přístup a cenné rady, které mi velice pomohly při tvorbě této bakalářské práce.

Nezaměstnanost ve vybraných státech

Evropské unie – Česká republika a Slovenská republika

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou nezaměstnanosti v České republice a Slovenské republice. Tyto státy byly vybrány z důvodu společné historie. Pro analýzu nezaměstnanosti jsou použita statistická data, která tvoří ucelený přehled. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, které jsou spjaty s nezaměstnaností. Teoretická část vysvětluje pojmy jako trh práce, aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti. Dále jsou charakterizovány jednotlivé makroekonomické ukazatele, které úzce s nezaměstnaností souvisí. V praktické části byla provedena analýza nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů, které ovlivňují ekonomiku daných států. Výsledek práce vychází z teoretické i praktické části. Výstup práce porovnává analýzy makroekonomických ukazatelů obou států.

Klíčová slova: Nezaměstnanost, trh práce, vývoj nezaměstnanosti, druhy nezaměstnanosti, příčiny a důsledky nezaměstnanosti, nezaměstnanost ve státech EU, Česká republika, Slovenská republika, aktivní politika nezaměstnanosti, pasivní politika nezaměstnanosti

Unemployment in the selected countries of European Union – the Czech Republic and the Slovak Republic

Abstract

This bachelor thesis deals with the analysis of unemployment in the Czech Republic and the Slovak Republic. These states were chosen because of their common history. Statistical data are used for the analysis of unemployment, which forms a comprehensive overview. The theoretical part explains the basic concepts that are associated with unemployment. The theoretical part explains concepts such as the labor market, active and passive unemployment policy. Furthermore, individual macroeconomic indicators are characterized, which are closely related to unemployment. In the practical part, an analysis of unemployment was performed and other macroeconomic indicators that affect the economies of the countries. The result of the work is based on the theoretical and practical part. The output compares the analysis of macroeconomic indicators of both countries.

Keywords: Unemployment, labor market, development of unemployment, types of unemployment, causes and consequences of unemployment, unemployment in EU countries, Czech Republic, Slovak Republic, active unemployment policy, passive unemployment policy.

Obsah

1.	Úvod	11
2.	Cíl práce a metodika	12
1.1	Cíl práce	12
1.2	Metodika	12
3.	Teoretická východiska	14
1.3	Trh práce	14
1.3.1	Tržní poptávka po práci	14
1.3.2	Tržní nabídka po práci	15
1.3.3	Rovnováha na trhu práce.....	16
1.4	Nezaměstnanost.....	17
1.4.1	Význam nezaměstnanosti z ekonomického hlediska.....	17
1.4.2	Míra nezaměstnanosti	18
1.4.3	Druhy nezaměstnanosti	19
1.4.4	Příčiny nezaměstnanosti.....	21
1.4.5	Důsledky nezaměstnanosti.....	23
1.5	Aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti.....	24
1.5.1	Aktivní politika nezaměstnanosti.....	24
1.5.2	Pasivní politika nezaměstnanosti	25
1.5.3	Podpora v nezaměstnanosti	25
1.6	Makroekonomické ukazatele	25
1.6.1	Hrubý domácí produkt = HDP	25
1.6.2	Inflace.....	28
1.6.3	Platební bilance	32
1.6.4	Nezaměstnanost	32
4.	Vlastní práce.....	34
1.7	Česká republika	34
1.7.1	Ekonomický vývoj v ČR v letech 2010 až 2020.....	35
1.7.2	Vývoj míry nezaměstnanosti a tempa růstu HDP v ČR v období 2010 až 2020	36
1.7.3	Míra nezaměstnanosti v krajích České republiky	39
1.7.4	Dlouhodobá nezaměstnanost České republiky	40
1.7.5	Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2010 až 2020	41
1.8	Slovenská republika	42
1.8.1	Ekonomický vývoj na Slovensku v letech 2010 až 2020.....	43

1.8.2	Vývoj míry nezaměstnanosti a tempa růstu HDP v SR v období 2010 až 2020	44
1.8.3	Míra nezaměstnanosti v krajích Slovenské republiky.....	47
1.8.4	Dlouhodobá nezaměstnanost Slovenské republiky.....	49
5.	Výsledky a diskuse	50
6.	Závěr	57
7.	Seznam použitých zdrojů	60

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Druhy obyvatelstva	19
Obrázek 2 - Mapa ČR a jejích regionů soudržnosti	35
Obrázek 3 - Podíl nezaměstnaných osob v krajích	39
Obrázek 4 - Mapa Slovenska s rozdělením krajů	43
Obrázek 5 - Podíl nezaměstnaných osob v krajích	47

Seznam grafů

Graf 1 - Křivka poptávky po práci	15
Graf 2 - Křivka nabídky práce	16
Graf 3 - Rovnováha na trhu práce	16
Graf 4 - Poptávková inflace	30
Graf 5 - Nabídková inflace.....	31
Graf 6 - Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR za období 2010 až 2020	37
Graf 7 - Tempo růstu HDP v ČR v % za období 2010 až 2020.....	38
Graf 8 - Vývoj HDP a míry nezaměstnanosti v ČR za období 2010 až 2020.....	38
Graf 9 - Vývoj míry dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR a v EU, 2010 až 2020	40
Graf 10 - Vývoj míry nezaměstnanosti dle pohlaví v ČR za období 2010 až 2020.....	41
Graf 11 - Vývoj míry nezaměstnanosti v SR za období 2010 až 2020.....	45
Graf 12 - Tempo růstu HDP v SR v % za období 2010 až 2020	45
Graf 13 - Vývoj tempa růstu HDP a míry nezaměstnanosti v SR za období 2010 až 2020.....	46
Graf 14 - Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v SR a EU, 2010 až 2020	49
Graf 15 - Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR a SR; 2010 až 2020	50
Graf 16 - Tempo růstu HDP v ČR, SR a EU, 2010 až 2020.....	51

Graf 17 - Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR, SR a EU; 2010 až 2019.....	55

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Makroekonomické ukazatele ekonomického vývoje	36
Tabulka 2 - Makroekonomické ukazatele ekonomického vývoje na Slovensku	44
Tabulka 3 - Nezaměstnanost v krajích na Slovensku k datu 31.1.2021.....	48
Tabulka 4 - Míra nezaměstnanosti v krajích ČR a SR; 2020.....	52

Seznam použitých zkratk

atd.	- a tak dále
atp.	- a tak podobně
ČNB	- Česká národní banka
ČR	- Česká republika
ČSÚ	- Český statistický úřad
EB	- Evropská banka
EU	- Evropská unie
EUROSTAT	- Evropský statistický úřad
HDP	- Hrubý domácí produkt
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
např.	- například
NR SR	- Národní rada Slovenské republiky
OECD	- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
př.	- příklad
SDKÚ-SD	- Slovenská demokratická a křesťanská unie – Demokratická strana
SMĚR – SD	- Strana sociální demokracie
SR	- Slovenská republika
ŠÚSK	- Štatistický úrad Slovenskej republiky
tj.	- to je

1. Úvod

Tato práce se zabývá nezaměstnaností, jakožto jedním z nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů. Nezaměstnanost je nedílnou a přirozenou součástí každého tržního hospodářství. Je třeba neustále pozorovat její vývoj a usměrňovat ji tak, aby směřovala správným směrem.

Práce analyzuje vývoj nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů, které společně ovlivňují ekonomiku státu. Tato práce se konkrétně zabývá nezaměstnaností v České republice a Slovenské republice. Státy byly vybrány z důvodu společné historie, společné hranici a úzké spolupráci. Obě země jsou také součástí Evropské unie. Díky těmto důvodům tedy existuje předpoklad pro srovnání nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů těchto států.

Tato práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První část tvoří teoretická východiska, která úzce souvisí s nezaměstnaností. Druhá část se věnuje analýze nezaměstnanosti v České a Slovenské republice. Analýza bude provedena pomocí grafů a tabulek, které jsou dostupné ze statistických úřadů obou zemí. Poté bude následovat porovnání analýzy nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů obou států. Z porovnání budou odvozeny výsledky této práce, které budou následně zdůvodněny.

2. Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza nezaměstnanosti ve vybraných státech Evropské unie - Česká republika a Slovenská republika. Dílčím cílem je identifikovat hlavní faktory ovlivňující nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných regionech a porovnání krizových opatření a postup řešení problémů pracovního zařazení.

1.2 Metodika

Práce byla rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce byla zpracována s využitím studia odborné literatury českých a zahraničních autorů, čerpány byly rovněž aktuální informace z internetových zdrojů. Tato část tvoří teoretická východiska, která jsou úzce spojena s pojmem nezaměstnanost. Z teoretického hlediska byl blíže specifikován trh práce a jeho specifické rysy. Práce dále vysvětluje pojem nezaměstnanost, její druhy, příčiny a důsledky. Charakterizována byla také politika nezaměstnanosti. Dále byly popsány hlavní druhy makroekonomických ukazatelů, které jsou klíčové pro určení výkonosti státu.

V praktické části práce byla provedena analýza základních makroekonomických ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností ve vybraných ekonomikách, konkrétně v České a Slovenské republice. Praktická část také obsahuje stručný popis obou států, dále pak mapy obou států a ekonomický vývoj České a Slovenské republiky za období 2010 až 2020. Následně byla u obou států jednotlivě analyzována míra nezaměstnanosti, tempo růstu HDP, nezaměstnanost v krajích a dlouhodobá nezaměstnanost.

Nezaměstnanost a další makroekonomické ukazatele byly sledovány za účelem porovnání výkonnosti států. Pro porovnání byly použity ukazatele nezaměstnanosti a HDP, sledování těchto ukazatelů proběhlo v období 2010 až 2020. Účel výběru těchto konkrétních makroekonomických ukazatelů byl z důvodu jejich úzké souvislosti.

Pro analýzu shromážděných údajů byla využívána statistická analýza dat, která byla zobrazena pomocí grafů a tabulek. Analýza dat byla následně vysvětlena a popsána. Aktuální data byla čerpána z Českého statistického úřadu, ze Štatistického úřadu Slovenskej republiky, z OECD a z Eurostatu. V práci byla použita zejména metoda deskripce a komparativní analýzy.

3. Teoretická východiska

1.3 Trh práce

Trh práce je místo, kde se střetává tržní poptávka po práci s tržní nabídkou práce. Tento trh představují jednotlivci, kteří se ucházejí o pracovní pozice a tvoří tak poptávku a na druhé straně je tvořen podniky, které pracovní pozice vytvářejí a představují nabídku práce. Předmětem koupě však nejsou jednotlivé osoby, nýbrž jejich pracovní síla neboli výrobní faktor. Tento výrobní faktor se na trhu práce nakupuje i nabízí, tím pádem ovlivňuje náklady výroby, mezi které patří například mzdy, vyplácené za práci (Buchtová a kolektiv; 2002).

Specifické rysy trhu práce

Poptávka i nabídka práce jsou velmi heterogenní, důvodem jsou odlišné požadavky, které jsou kladeny na pracovní sílu. Mezi specifické rysy trhu práce patří například profesní segmentace, což znamená, že lidé mohou vykonávat určitý obor činností dle kvalifikovanosti. Změna oboru je časově náročná z hlediska zaškolení. Dalším rysem je segmentace regionální, která představuje odlišnou nabídku a poptávku v různých oblastech. Specifickým jevem projevujícím se na trhu práce je také diskriminace, která se může týkat například rasy, pohlaví, etniky, náboženství (Brčák a spol.; 2014).

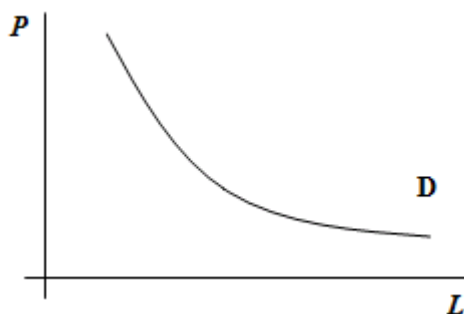
Pracovní síla představuje nezastupitelný výrobní faktor při tvorbě statků a služeb. Trh práce ovlivňuje řada stejných tržních zákonitostí jako u ostatních trhů, ale má některé specifické rysy, které jsou dány výjimečností výrobního faktoru práce (Buchtová a kolektiv; 2002).

1.3.1 Tržní poptávka po práci

Poptávka po práci je poptávkou odvozenou, která je závislá na poptávce spotřebitelů po finálních statcích. Firmy se při pořízení práce orientují podle nákladů, které musí vynaložit a výnosů, které jim přinese. Mezi hlavní determinanty poptávky patří cena práce, která je dána mzdovou sazbou, poptávka po statku vytvářeného pomocí práce a jeho cena.

Poptávku dále ovlivňuje produktivita, která je závislá především na kvalitě vstupů práce, množství a kvalitě výrobních faktorů a úrovni využití technických a technologických znalostí. Dalšími faktory jsou ceny kapitálu a půdy, očekávané budoucí tržby (Jírová; 1999).

Graf 1 - Křivka poptávky po práci

Zdroj: Jírová, 1999

Pro graf 1 platí, že P je cena práce, L množství pracovních sil a D poptávka po práci. Poptávková funkce je klesající tzn. čím více roste cena práce, tím nižší je poptávka po práci a naopak. (Jírová; 1999)

1.3.2 Tržní nabídka po práci

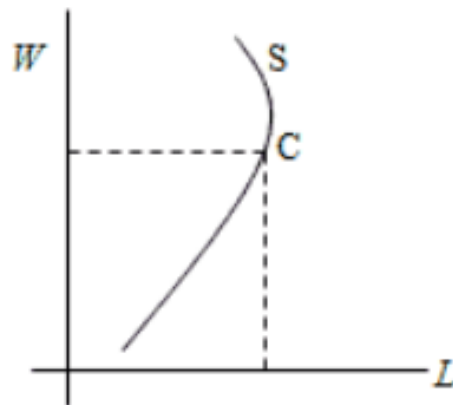
Nabídka práce představuje počty pracovníků, počty odpracovaných hodin při výdělečné činnosti, které má ekonomika k dispozici. Na nabídce práce závisí jak bohatství společnosti, tak životní úroveň jednotlivců (Jírová; 1999).

Nabídka práce není příliš pružná, důvodem je nízká mobilita pracovníků, která je dána vazbou k místu bydliště, k majetku a k mentalitě (Buchtová a kolektiv; 2002).

Mezi hlavní determinanty nabídky jsou reálné mzdy a jejich úroveň, mimopracovní příjmy, demografický vývoj, míra ekonomické aktivity obyvatelstva, úroková míra a společenské tradice (Jírová; 1999).

Nabídkovou křivku ovlivňuje důchodový a substituční efekt. Substituční efekt znamená, že domácnosti jsou s rostoucím důchodem motivovány a zvyšují tak nabízené množství práce. Při určité výši reálné mzdy se tento vývoj zastaví, dochází ke zlomu a to vyvolá důchodový efekt, který způsobuje omezení nabídky práce, který se projeví preferencí volnočasových aktivit před prací (Buchtová a kolektiv; 2002).

Graf 2 - Křivka nabídky práce

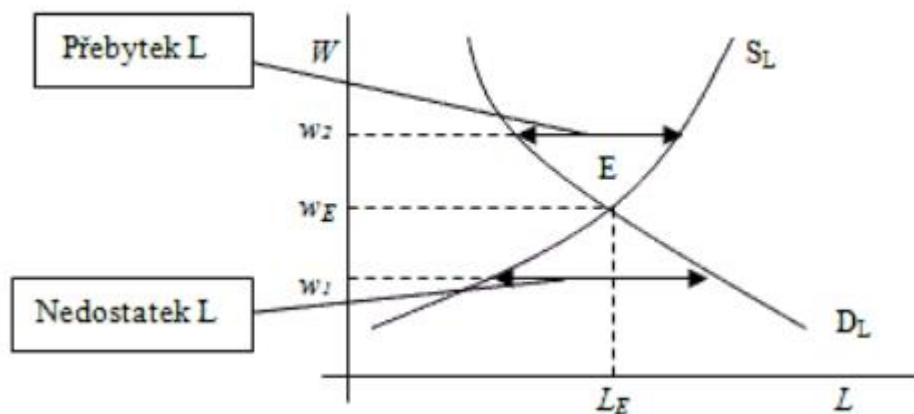
Zdroj: Buchtová, 2002

Pro graf č. 2 platí, že W je mzdová sazba, L je množství práce a S je nabídka práce. Každá nabídka vyjadřuje vztah mezi cenou a nabízeným množstvím, kdy platí, že s rostoucí cenou, roste nabízené množství. Tvar nabídky je specifický, při určité výši mzdy se nabídková křivka zalámuje (Jírová; 1999).

1.3.3 Rovnováha na trhu práce

K rovnováze na trhu práce dochází při rovnovážné výši mzdové sazby a při určitém množství práce. Je dána průsečíkem křivky poptávky a křivky nabídky. V podmínkách dokonalé konkurence se nachází na trhu práce dostatečný počet zaměstnanců i zaměstnavatelů, z nichž ani jeden nemá dostatečnou sílu ovlivnit mzdovou sazbu (Brčák a spol.; 2014).

Graf 3 - Rovnováha na trhu práce

Zdroj: Holman, 1999

Pro graf č. 3 platí, že W je mzdová sazba, L je množství práce, S je nabídka práce, D je poptávka po práci a E je rovnovážný bod. V grafu 3 porovnáváme reálnou hodinovou mzdu a množství práce v hodinách, kterou získáme jako průměr za různé pracovní profese. Rovnováha na trhu nastává v rovnovážném bodě E . Při úrovni mzdy v bodě W_1 je na trhu práce nedostatek práce a v opačném případě v bodě W_2 je na trhu velký počet nezaměstnaných a konkurence mezi zaměstnanci vyvolá snižování mezd. (Holman; 1999)

1.4 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jeden z hlavních makroekonomických ukazatelů. Jedná se o stav ekonomiky, ve kterém osoby v produktivním věku schopné práce chtějí pracovat a nemohou práci najít. V rozdílných zemích je nezaměstnanost definována různě, z důvodu odlišného názoru na produktivní věk (Jírová; 1999).

Nezaměstnanost v historii i v současnosti reprezentuje jeden z nejdiskutovanějších a nejsledovanějších jevů tržního hospodářství, protože může výrazně ovlivnit nejen sociální a politickou stabilitu ve společnosti (Buchtová a kolektiv; 2002).

Stav, který je obvyklý v tržní ekonomice, nastává tehdy, kdy je část pracujících nezaměstnaná. Nezaměstnanost je symbolem nerovnováhy v ekonomice a je výhradně makroekonomickým problémem, protože ji může globálně ovlivnit pouze vláda (Jírová; 1999).

1.4.1 Význam nezaměstnanosti z ekonomického hlediska

Z ekonomického hlediska se období nezaměstnanosti měří úrovní HDP neboli hrubého domácího produktu (tj. celková finální peněžní hodnota statků a služeb vytvořená za dané období na určitém území). Vysoká nezaměstnanost se projevuje tím, že se nachází pod úrovní HDP tzn. maximální míra HDP, které lze dosahovat za určitých podmínek, aniž dochází k urychlení inflace neboli produktu vysoké nezaměstnanosti. Vysoká nezaměstnanost se projevuje plýtváním zdrojů, protože v tuto chvíli není ekonomika schopná vyrobit tolik, kolik by mohla. Ztráty, ke kterým při vysoké nezaměstnanosti dochází jsou největším mrháním v současné ekonomice.

Škody, které jsou způsobené nezaměstnaností, však nejsou pouze ekonomické, nýbrž také lidské, sociální a psychologické. Nedobrovolná nezaměstnanost může způsobit zhoršení psychického i fyzického zdraví (Jírová; 1999).

1.4.2 Míra nezaměstnanosti

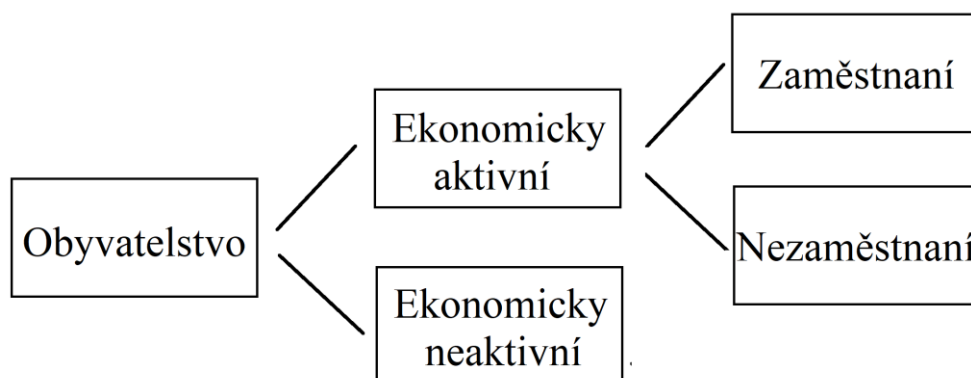
Trh práce se od ostatních trhů liší tím, že se na něm vyskytuje faktor, který se v ostatních nevyskytuje a tj. nezaměstnanost. Nezaměstnanost se měří ukazatelem míry nezaměstnanosti.

Často jsou zaměňovány výrazy *nezaměstnaný* a *ekonomicky neaktivní*. *Ekonomicky neaktivní* je ten, kdo práci nemá, ale také žádnou nehledá (př. student), tím pádem je zbytečné jej nazývat nezaměstnaným. *Nezaměstnaným* je naopak jen ten, kdo nemá práci, ale nějakou se snaží najít tzn. hledání zaměstnání je nezbytným znakem nezaměstnaného. Tyto dva subjekty a rozdíl mezi nimi prakticky zjišťuje míra nezaměstnanosti tak, že se mezi nezaměstnané řadí pouze ti, kteří jsou přihlášení na úřadu práce. Takto získané informace se nazývají registrovanou nezaměstnaností. Skutečná nezaměstnanost však vždy bývá o něco větší než registrovaná nezaměstnanost a to proto, že ne všichni nezaměstnaní se na úřadu práce evidují. Příkladem je krátkodobá nezaměstnanost, kdy zaměstnanec přechází ze zaměstnání do zaměstnání, mezi kterými je např. dvou měsíční prodleva. Dalším z důvodů procentuálně vyšší skutečné nezaměstnanosti je nezaměstnanost dlouhodobá, dlouhodobě nezaměstnaní ztratili jak podporu v nezaměstnanosti, tak i naději v nalezení vhodného zaměstnání. Proto vždy bývá skutečná nezaměstnanost o nějaké procento vyšší než registrovaná nezaměstnanost (Holman; 2016).

Obecně se však obyvatelstvo rozdělujeme na:

- Ekonomicky aktivní obyvatelstvo
 - o jsou to občané, kteří jsou zaměstnaní nebo nezaměstnaní, ale důležité je, že práci hledají (viz. výše)
- Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo
 - o jsou to občané, kteří jsou nezaměstnaní a práci nehledají (Holman; 2016).

Obrázek 1 - Druhy obyvatelstva

Zdroj: Holman; 2016

Výpočet obecné míry nezaměstnanosti

Obecná míra nezaměstnanosti (značená u) lze vypočítat jako podíl počtu nezaměstnaných (značíme U) k celkovému počtu ekonomicky aktivních obyvatel (značíme L).

Vzorec obecné míry nezaměstnanosti:

$$u = (U / L) * 100 (\%)$$

Míra nezaměstnanosti je zjišťována tak, že se mezi nezaměstnané zařazují pouze lidé, kteří jsou registrováni úřadem práce (Holman; 2016).

1.4.3 Druhy nezaměstnanosti

Dlouhodobá nezaměstnanost

Ekonomika je přizpůsobena především měnící se poptávce, tato skutečnost se projevuje hlavně tím, že lidé stále do nezaměstnanosti vstupují, a naopak z ní vystupují. Krátkodobá nezaměstnanost nepůsobí žádné vážnější problémy ekonomice státu ani jejím občanům na rozdíl od nezaměstnanosti dlouhodobé. Dlouhodobá nezaměstnanost je stav, ve kterém nemá nezaměstnaný práci déle než jeden rok, čím déle je subjekt nezaměstnaný, tím obtížnější je pro něj nalézt zaměstnání. Stav dlouhodobé nezaměstnanosti má obrovský vliv na psychiku člověka. Její důsledek mohou být v krajním případě existenční problémy. Jednou z obecných a větších příčin dlouhodobé nezaměstnanosti mohou být vysoké sociální podpory, které nemotivují pokračovat v hledání nové práce (Holman; 2016).

Dlouhodobá nezaměstnanost tvoří ve společnosti patologické jevy, tj. větší konzumace alkoholu, drog či nikotinu. S dlouhodobou nezaměstnaností se také ve společnosti celkově zvyšuje spotřeba léků, spáchaných sebevražd atd., všechny tyto jevy souvisí s dlouhodobou ztrátou zaměstnání (Buchtová a spol., 2002).

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost znamená zájem o hledání si nového místa v případě opuštění zaměstnání. Po dobu, kterou člověk hledá nové místo je nezaměstnaný. Nalézt vhodnou pracovní pozici může z časového hlediska nějakou dobu trvat, protože se ne vždy musí naskytnout vhodná nabídka práce (Holman; 2016).

Frikční nezaměstnanost vzniká v důsledku přemísťování osob. Přemísťování může být z důvodu vlastní potřeby, či z potřeb ekonomického vývoje. Tento druh nezaměstnanosti se považuje za krátkodobý, předpokládá se, že netrvá déle než tři měsíce (Mareš; 2002).

Frikční nezaměstnanost neznámá, že je na trhu práce nedostatek pracovních míst, ale jedná se o hledání neobsazených pracovních míst. Tento druh nezaměstnanosti je částečně považován za dobrovolnou nezaměstnanost, důvod je ten, že se lidé snaží sami sehnat lépe placené zaměstnání (Kotýnková a spol.; 2003).

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vychází ze strukturálních změn v ekonomice, vzniká tedy v případě, kdy v jednom odvětví nabídka práce expanduje, a naopak v druhém klesá. Následně tedy poptávka po určitých profesích roste, naopak po jiných profesích poptávka klesá. Odvětví ekonomiky, které expanduje se snaží najít dostatečně kvalifikované zaměstnance, naopak odvětví, která se zmenšují, musí zaměstnance propouštět, zaměstnanci následně hledají způsoby, jak získat novou práci. Přestup často vyžaduje právě rekvalifikaci. Strukturální nezaměstnanosti oproti frikční má delší trvání a je tedy dlouhodobější. Tento druh nezaměstnanosti má také větší vliv na život člověka, protože není lehké projít rekvalifikací a zvykat si na nový druh práce.

Projev strukturální nezaměstnanosti činí velký počet nezaměstnaných a také vysoký počet volných pracovních míst (Holman; 2016).

Druhy hlubších příčin výskytu tohoto typu nezaměstnanosti:

- prostorová nehybnost pracovních sil,
- snížení poptávky po pracovních silách s určitou kvalifikací,
- pokles poptávky po pracovních místech v důsledku technologických změn, vzrůst nabídky, v důsledku politických či ekonomických příčin, např. zvýšený vstup imigrantů na dané území (Kotýnková a spol.; 2003).

Cyklická nezaměstnanost

Tento druh nezaměstnanosti je vyvolán cyklickými změnami makroekonomického charakteru. Nastává, pokud je ekonomika celkového hospodářství v poklesu, k tomuto poklesu dochází ve většině odvětvích. V některých odvětvích se tedy propouští, ale v žádných se pracovní místa nenabízí, a to z důvodu snížené poptávky po práci. Cyklická nezaměstnanost je považována za nedobrovolnou nezaměstnanost. Tato nezaměstnanost bude odstraněna, pokud se obnoví hospodářský růst (Holman; 2016).

Sezónní nezaměstnanost

Vzniká v důsledku sezónních změn, kdy je nezaměstnanost spojena s obdobím (sezónou). Vyskytuje se v odvětvích, kde výroba závisí na počasí např. cestovní ruch, stavebnictví (Kotýnková a spol.; 2003).

1.4.4 Příčiny nezaměstnanosti

Jednou z možných příčin nezaměstnanosti je minimální mzda, která byla zavedena z důvodu zneužívání ekonomické převahy zaměstnavatelů stanovovat příliš nízké mzdové sazby. V případě, že je minimální mzda stanovena na vyšší než rovnovážné úrovni, může způsobit zvýšení nezaměstnanosti a to tak, že zaměstnavatelé mají povinnost svým zaměstnancům vyplácet aspoň stanovenou minimální mzdu, nemají však finance na to ji vyplácet všem, a tak méně kvalifikované zaměstnance propouštějí. Tito zaměstnanci mají poté potíže nalézt novou práci a často se tak stávají dlouhodobě nezaměstnanými (Brčák a spol.; 2014).

Další možné příčiny zvýšené nezaměstnanosti jsou v teorii efektivnosti mezd. Teorie efektivnosti mezd uvádí, že podniky mají efektivnější výrobu, pokud svým zaměstnancům vyplácí vyšší než nerovnovážné mzdy. V této teorii je pro podniky lepší,

aby vyplácely vyšší platy, přestože existuje přespříliš nabídky v daném odvětví na trhu práce. V tomto případě tedy vzniká nezaměstnanost tím, že jsou mzdy nad úroveň vyrovnávající množství nabízené a poptávané práce. Zákon o minimální mzdě a odbory usilují o to, aby zaměstnavatelé nesnižovali mzdy, přestože je vysoká nabídka pracovníků v daném odvětví. Teorie efektivnosti však zákon o minimální mzdě nezohledňuje, protože její teorií je to, že nátlak na zaměstnavatele je zbytečný, předpokládá se totiž, že zaměstnavatelé budou vykazovat lepší výsledky, když se budou sami snažit vyplácet vyšší mzdy, než je mzda rovnovážná. Zaměstnavatelé by tedy dle této teorie měli mít snahu udržet platy na vysoké úrovni, protože je to možný způsob zajištění produktivity pracovníků (Mareš; 2002).

Mezi další příčiny nezaměstnanosti nelze nezahrnout odborové organizace, právě ty totiž provádí kolektivní vyjednávání, tj. proces, který mezi odboráři a zaměstnavateli běžně probíhá a týká se vyjednávání podmínek zaměstnanosti. Odbory se snaží se zaměstnavatelem dojednat nejlepší pracovní podmínky pro zaměstnance, jako příklad jednání lze uvést zvýšení mezd. Pokud zaměstnavatel na některé z podmínek nepřistoupí a nesnaží se nalézt kompromisní řešení, mohou odbory zorganizovat stávkou. Stávka však znamená pro zaměstnavatele značné riziko v podobě ztráty produkce, zisků, prodejů atd., a proto se zaměstnavatelé čili firmy snaží s odbory vždy najít nějaký kompromis či úplně přistoupit na podmínky odborů. Zvýšení mezd nad její rovnovážnou úroveň z důvodu hrozící stávky, však může znamenat zvýšení nabízené práce a snížení poptávané práce, následek tohoto procesu však značí nezaměstnanost (Mankiw a spol.; 2000).

Poslední příčinou vzniku nezaměstnanosti je vyhledávání nejvhodnějších pracovních míst. Nyní se nejedná o nezaměstnanost způsobenou zvyšováním mezd nad rovnovážnou úroveň a tím narušenou rovnováhu na trhu práce, kvůli převyšující nabídce na trhu práce nad poptávkou na trhu práce. V tomto případě je nezaměstnanost způsobena aktivním hledáním nejvhodnější práce. Toto hledání totiž může trvat i několik měsíců. Důvodů proč lidé nemohou najít práci v kratším časovém úseku, je několik. Příkladem jsou různé pracovní schopnosti a zkušenosti s tím, co je na trhu aktuálně nabízeno. V tomto případě nelze nezaměstnanosti nijak předejít kvůli neustálým změnám v daném hospodářství. Z hlediska času lze uvést příklad toho, že dříve byla nabízena práce v odvětvích jako je dřevařství, rukavičkářství atp. V současné době je ale spíše nabízena

práce v modernějších oborech jako je IT, průmysl, komunikace atp. V okamžiku, kdy zanikly pracovní příležitosti spolu s různými odvětvími, nezaměstnanost stoupla, avšak v opačném případě, kdy se vytvořily odvětví nová, nezaměstnanost opět klesla. Díky těmto hospodářským změnám, které ovlivňují trh práce, bylo dosaženo vyšší životní úrovně obyvatelstva (Mankiw a spol.; 2000).

1.4.5 Důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost tvoří velký problém, který se týká nejen společnosti v podobě sociálního problému, ale také hospodářství v podobě problému ekonomického.

Sociální důsledky

Sociální důsledky lze dělit na sociální dopady jednotlivce a sociální dopady společnosti. Ztráta zaměstnání má pro některé jedince negativní vliv a psychicky je tato nejistota zatěžuje. Toto psychické zatížení se následně odráží na zdravotním stavu jedince i na společenských či rodinných vztazích. Sociální problémy spojené s dlouhodobou nezaměstnaností mohou vést u takto zasažených skupin až k nebezpečné radikalizaci, která může přerůst v rasové nepokoje. Vysoká míra nezaměstnanosti také může vést k protivládním demonstracím a k četným nepokojům v daném hospodářství (Brčák a spol.; 2014).

Ekonomické důsledky

Představují např. ztrátu produkce, ztrátu kvalifikovaných pracovníků, nižší daňové příjmy státního rozpočtu a vyšší výdaje státního rozpočtu na podporu nezaměstnaných. Nevyužití zdrojů výrobního faktoru jako je práce má za následek nízkou produkci. Ztráta kvalifikovaných pracovníků má negativní dopad na ekonomiku, protože lidský kapitál je jeden z hlavních zdrojů ekonomického růstu. Daňové příjmy do státního rozpočtu se spolu se zvýšenou nezaměstnaností výrazně sníží. Tyto daňové příjmy do státního rozpočtu se totiž odvíjí od výše mezd a platů zaměstnanců a také ze zisku právnických osob. V případě, že se zaměstnanci propouští a snižuje se produkce, stát o tento druh příjmu přichází. V případě vysoké nezaměstnanosti stát velice utrpí i v ohledu na jeho výdaje. Stát totiž vyplácí vyšší rozsah finančních prostředků ze státního rozpočtu. Tyto výdaje jsou vypláceny osobám,

které přišly o zaměstnání a splňují podmínky pro získání této tzv. státní podpory (Brčák a spol.; 2014).

1.5 Aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti

Existují dva základní způsoby řešení nezaměstnanosti, které mohou částečně zmírnit negativní dopady nezaměstnanosti ve státě. Tyto způsoby řešení jsou velkým přínosem pro společnost jako celek, jak v oblasti ekonomické, tak v oblasti sociální (Kotýnková a spol.; 2003).

1.5.1 Aktivní politika nezaměstnanosti

Aktivní politika nezaměstnanosti je významná tím, že nezaměstnanost omezuje a podporuje pracovní rovnováhu ve státě. Jedná se hlavně o pomoc při přizpůsobení pracovní síly na požadavky trhu práce. Aktivní politika nezaměstnanosti je vymezena v České republice v Zákoně o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. a zajišťuje ji Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Účel aktivní politiky nezaměstnanosti je omezení nezaměstnanosti různými nástroji jako například:

Rekvalifikace

Rekvalifikace znamená zvýšení nebo rozšíření kvalifikace zájemce o zaměstnání. Tento nástroj na snížení nezaměstnanosti plně financuje stát prostřednictvím úřadu práce.

Veřejně prospěšná práce

Časově omezené pracovní příležitosti, které spočívají v údržbě veřejných prostranství jako např. úklid chodníků v daném městě či obci. Taktéž tento nástroj financuje úřad práce.

Investiční pobídka

Investiční pobídka je v podobě hmotné podpory, kterou vydávají zaměstnavatelé a ve většině případů je určena pro rekvalifikaci nebo školení vlastních zaměstnanců (Kotýnková a spol.; 2003).

1.5.2 Pasivní politika nezaměstnanosti

Na rozdíl od aktivní politiky nezaměstnanosti zahrnuje především hmotnou podporu uchazečů o zaměstnání formou podpory v nezaměstnanosti, dále pak zabezpečení „sociálně slabých“ neboli těch, kteří se dostali do tíživé situace v důsledku nízkých příjmů a v neposlední řadě také zahrnuje podporu nižší zaměstnanosti žen. Pasivní politika nezaměstnanosti tvoří výdaj s povahou transferů (Mareš; 2002).

1.5.3 Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti je jedno z nejznámějších hmotných zabezpečení. Výše hmotného zabezpečení se stanovuje procentní sazbou z průměrného měsíčního čistého výdělku, který byl uchazečem o zaměstnání naposledy používán pro pracovní právní účely v jeho posledním ukončeném zaměstnání v období rozhodném podle pracovní právních předpisů, nebo vyměřovacího základu OSVČ.

Sazba podpory v nezaměstnanosti je první dva měsíce podpůrčí doby 65 % průměrného čistého výdělku, třetí a čtvrtý měsíc 50 % průměrného měsíčního čistého výdělku. Po zbývajících podpůrčí dobu 45 % průměrného měsíčního čistého výdělku. Zbývajících podpůrčí dobou je myšleno celkem pět, osm nebo jedenáct měsíců dle věku uchazeče o zaměstnání.

Délka podpory v nezaměstnanosti pro rok 2021 se vyplácí stejně jako v ostatních letech po určenou podpůrčí dobu, která činí:

- 5 měsíců u uchazečů o zaměstnání do 50 let věku,
- 8 měsíců u uchazečů o zaměstnání nad 50 a do 55 let věku,
- 11 měsíců u uchazečů o zaměstnání nad 55 let věku.

Rozhodující věk uchazeče je věk ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti (Holman; 2016).

1.6 Makroekonomické ukazatele

1.6.1 Hrubý domácí produkt = HDP

Hrubý domácí produkt je statistickým ukazatelem, který tvoří výsledek fungování dané ekonomiky za určité období. Tvoří ho tok zboží a služeb vyrobených na určitém

území daného státu za určitý čas. Výstup hrubého domácího produktu je třeba správně vyčíslit a to v jednotce peněz. Do výstupu HDP je důležité zahrnout finální produkt, který představuje služby a výrobky určené k okamžité spotřebě a vyrobené jen jednou za dané období. Finální produkt rozlišujeme od meziprojektu. Meziprojektu představují především energie, polotovary, suroviny, materiál atd., jedná se tedy o produkty a služby, které sice byly za dané období vyrobeny, ale ve stejném období byly spotřebovány. Meziprojekt se do výstupu HDP nezapočítává. Hrubý domácí produkt tedy konkrétně vyjadřuje *hodnotu finální produkce vytvořené za určité období výrobními faktory, které působily na území státu* (Brčák a spol.; 2014).

Ukazatel HDP je používán na určování výkonnosti ekonomiky státu na základě porovnávání jeho hodnot. Při porovnávání výkonnosti různě velkých ekonomik je ve většině případech používáno HDP na obyvatele. Dále se také používá ukazatel tempa růstu HDP, jenž vypovídá, o kolik procent se změnilo HDP proti předchozímu nebo jinému období (Holman; 2016).

HDP má tři metody výpočtu:

Výrobní (produkční) metoda

HDP je zjišťováno součtem hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních odvětví nebo sektorů a čistých daní nezohledněných podle odvětví či sektorů. Součet předchozích hodnot tvoří hodnotu produkce, od které se odečte meziprojekt. Produkce je oceňována v základních cenách, ale užití v kupních cenách, tzn. musíme přičíst ještě daně a odečíst dotace na produkci (výrobu) (Holman; 2016).

Vzorec výrobní metody:

$$\text{hrubý domácí produkt} = \text{hodnota produkce} - \text{meziprojekt} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na výrobu}$$

(Brčák a spol.; 2014).

Výdajová metoda

HDP je zjišťováno součtem spotřebních výdajů domácností (značíme jako C) a investic firem (značíme jako I). Dále přičítáme hodnotu produkce, která v této metodě představuje také výdaje na vládní nákupy statků a služeb (značíme jako G). Protože je část produkce vyvážena do zahraničí, je nutné hodnotu produkce přičíst jakožto hodnotu exportovaných (vyvážených) služeb a statků (značíme jako X).

Do výdajů subjektů je však taky nutné započítat výdaje na produkci v zahraničí, hodnotu importovaných (dovážených) služeb a statků (značíme jako M) je tedy nutné odečíst.

Vzorec výdajové metody:

$$HDP = \text{spotřební výdaje domácností} + \text{investice firem} + \text{výdaje na vládní nákupy statků a služeb} + \text{exportované služby a statky} - \text{importované služby a statky}$$

neboli:

$$HDP = C + I + G + X - M$$

(Brčák a spol.; 2014).

Rozdíl mezi exportovanými službami a statky a importovanými službami a statky značí čistý export, který se značí NX. Když je čistý export v kladných hodnotách, ekonomika více vyváží své statky a služby do zahraničí a tím pádem HDP roste. Pokud je čistý export záporný, do ekonomiky se více statků a služeb dováží a tím pádem HDP klesá (Sirovátka; 2003).

Důchodová (příjmovou) metoda

HDP je zjišťováno součtem prvotních důchodů za národní hospodářství celkem, neboli součtem všech důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky. Důchodová metoda je srovnatelná s nákladovou metodou. Mají společný úhel pohledu na tok všech nákladů firem. Dotace představují transferový příjem, je tedy nutné ho v této metodě odečíst, protože neodráží hodnoty vyprodukovaných statků a služeb. Do výpočtu HDP důchodovou metodou musíme také připočítat amortizaci, neboli znehodnocení kapitálu. Amortizace konkrétně znamená míru opotřebení majetku, z účetního hlediska je vyjádřena odpisy. Amortizace je v tomto vzorci velice důležitá, kdyby nebyla připočítána, vyšla by nám hodnota jiného ukazatele než HDP.

Vzorec důchodové metody:

$$HDP = \text{mzdy a platy} + \text{zisky firem} + \text{renty} + \text{čisté úroky} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně} - \text{dotace}$$

(Brčák a spol.; 2014).

1.6.2 Inflace

Inflace projevuje ekonomickou nerovnováhu. Všeobecná definice inflace je růst všeobecné cenové hladiny. V praxi to tedy znamená zdražování, které je viditelné hlavně na cenách pohonných hmot, potravin a bydlení. Inflaci je vyvoláváno též znehodnocení peněz neboli vzniká negativní úroková míra.

Opak inflace nazýváme deflace. Při ní se snižuje cenová hladina, nedochází k ní však příliš často. Deflace obvykle doprovází potlačení ekonomiky, jinak řešeno zdražení budoucích závazků, není tedy příliš výhodná pro ty, co splácejí dluhy, hradí předem nájemné, vyplácí mzdy a tak podobně. Pro toto období je typické narůstání krachů hlavně podniků, a to vede ke zvyšování nezaměstnanosti.

Změnu cenové hladiny v procentech oproti předchozímu období pak vyjadřuje míra inflace. Míra inflace se vypočítává na základě cenových indexů. Cenové indexy se používají k tomu, aby vyjadřovaly ceny stejnou měrou a jednotnými hodnotami, protože na trhu mají různé statky a služby různé ceny a ve většině případů se tyto ceny nemění u všech statků a služeb rovnoměrně a jednotně.

Míra inflace se počítá podílem, ze kterého vyplývá změna cenového indexu, ten se dále vydělí cenovým indexem předchozího období, výsledek musíme vynásobit stem, aby se dal údaj vyjádřit jako procentuální změna (Brčák a spol.; 2014).

Vzorec míry inflace:

$$\pi_t(P_t) = (P_t - P_{t-1} / P_{t-1}) * 100$$

$\pi_t(P_t)$ = míra inflace

P_t = cenová hladina v současném období

P_{t-1} = cenová hladina v minulém období

(Brčák a spol.; 2014).

Z početního hlediska lze na inflaci dívat jako na:

- Mírnou (plíživou)
- Pádívou (cválající)
- Hyperinflaci

Mírná (plíživá) inflace

Dochází k ní, pokud rychlost růstu cen nepředběhne rychlost růstu výroby. Pro ekonomické subjekty je tento druh inflace přívětivý. U subjektů nedochází k potřebě zbavování peněz a přeměňování je v jinou formu majetku. Obvykle je takto definovaná inflace do 10% inflace.

Pádívá (cválající) inflace

Pádívá inflace nastává, pokud peníze ztrácejí svou hodnotu a ekonomické subjekty se snaží jich držet co nejméně. Hodnota jakéhokoliv druhu se v tuto chvíli vyjadřuje cenovým indexem, nebo je vyjádřena v cizích a stabilních měnách. V tuto dobu je míra inflace vyjádřena dvou a třicifernou procentuální hodnotou.

Hyperinflace

Hyperinflace je extrémní situace inflace. Často se mění ceny a to tak, že rostou mnohem větším tempem, než roste výroba. V tuto chvíli peníze zcela neplní svou funkci a ekonomické subjekty to tím pádem nutí k výměnným obchodům. Hyperinflace se nejčastěji řeší měnovou reformou. Míra inflace při hyperinflaci nabírá čtyř a víceciferných procentuálních hodnot. S hyperinflací se nejčastěji setkáváme po nějaké velké události, která takzvaně pohnula dějinami, například v Německu po první světové válce nebo v Rusku po rozpadu SSSR.

Dle příčin můžeme hyperinflaci dělit na:

- **Poptávkovou**
- **Nabídkovou**
-

Poptávková hyperinflace

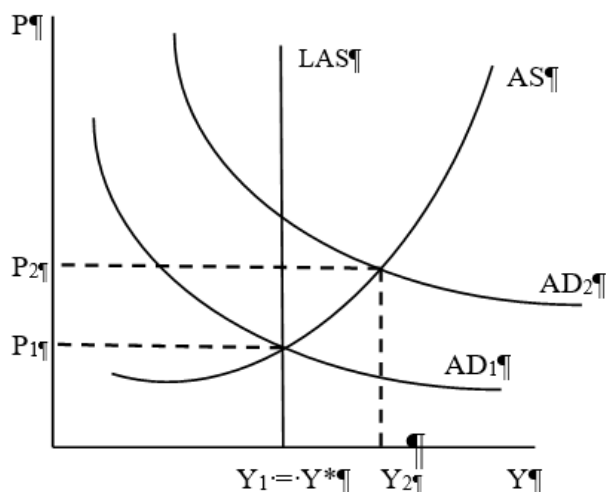
Jinak označovaná jako inflace poptávkou tažená. K poptávkové inflaci dochází tehdy, když se velikost skutečného produktu pomalu blíží velikosti potencionálního produktu. Poptávková inflace také úzce souvisí s agregátní poptávkou, ta vyjadřuje součet výdajů všech ekonomických subjektů. Pokud je agregátní poptávka rostoucí,

ale vůči ní odpovídající měrou neroste potencionální produkt, tak dochází právě k poptávkové hyperinflaci. Příčiny poptávkové hyperinflace mohou být různé, například snížení daní vládou, zvýšením vládních výdajů bez odpovídajícího nárůstu nabídky, zvýšení čistého exportu, a tak dále (Brčák a spol., 2014).

Potencionální a reálný produkt

Potencionální produkt vyjadřuje množství a kvalitu výrobních faktorů na určité úrovni použitých technologií. Za daných podmínek je použitelný, ale dlouhodobě neudržitelný. Od potencionálního produktu odlišujeme produkt reálný. Reálný produkt vyjadřuje skutečnou hodnotu výstupu a změnu způsobenou pouze jedním faktorem. Je to produkt, kterého ekonomika skutečně dosáhla za dané období. Je vyjádřen v cenách, které jsou platné jen v jednom ze sledovaných období (Holman; 2016).

Graf 4 - Poptávková inflace

Zdroj: Brčák a spol.; 2014

Pro graf č. 4 platí, že P je cenová hladina. Y pak představuje reálný produkt a LAS značí potencionální produkt. AS je agregátní nabídka a AD zde představuje agregátní poptávku. Y^* značí potencionální produkt na úrovni reálného a Y_1 hodnotu reálného produktu, který se v této situaci rovná potencionálnímu. Graf znázorňuje situaci, kdy se agregátní poptávka AD_1 posouvá doprava AD_2 , a tím vyvolává tlak na zvýšení agregátní nabídky AS . Pokud se agregátní nabídka AS nezvýší,

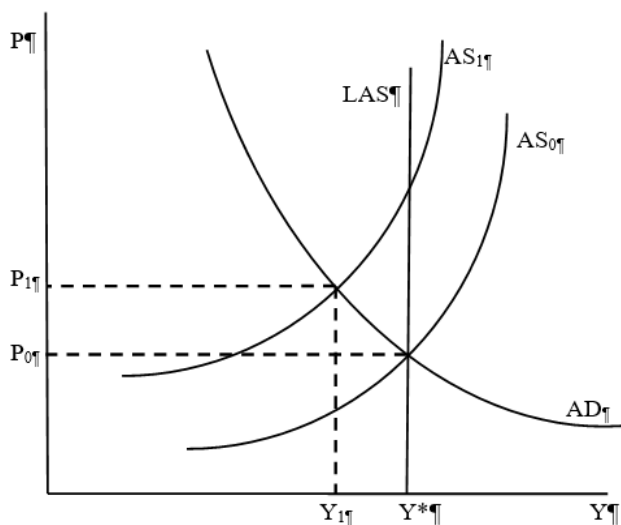
dojde ke zvýšení cenové hladiny P . Tato situace nastává v případě, že je skutečný produkt na úrovni potenciálního anebo se k němu blíží (Brčák a spol.; 2014).

Nabídková hyperinflace

Nabídková hyperinflace je jinak označovaná jako inflace nabídkou tlačená náklady. Představuje snížení nabídky v důsledku růstu nákladů firem. Příčiny růstu nákladů firem a poté nabídkovou inflaci může vyvolat například růst cen energie a surovin, růst cen ostatních služeb, růst cen výrobních faktorů, oslabení měny, růst míry zdanění, úsilí firem zdražovat produkci a služby a v neposlední řadě se příčinou nabídkové inflace může stát i nedokonalá konkurence.

Všechny tyto negativní nabídkové překvapení mohou vyvolat přímý růst nákladů firem. To způsobí zvýšení agregátní nákladové a cenové hladiny (Brčák a spol.; 2014).

Graf 5 - Nabídková inflace

Zdroj: Brčák a spol.; 2014

Graf číslo 5 znázorňuje situaci, kde AS neboli agregátní nabídka, klesá a tím vyvolává zvýšení cenové hladiny P . V rovnovážném bodě je produkt na úrovni potenciálního Y^* spolu s cenovou hladinou P_0 , v tuto chvíli jsou využity veškeré výrobní faktory. Pokud vzrostou náklady firmy a agregátní poptávka zůstane stejná, dojde k poklesu krátkodobé agregátní nabídky AS a také klesne reálný produkt na Y_1 a růst cenové hladiny na P_1 (Brčák a spol.; 2014).

1.6.3 Platební bilance

Platební bilance definuje ekonomické transakce ekonomických subjektů daného státu za určité období zachycuje mezinárodní tok služeb, statků, výrobních faktorů, závazků a pohledávek. Platební bilance státu je jedním z nejdůležitějších ukazatelů, protože ve svém výsledku zohledňuje specifický obraz stavu ekonomiky a její vnější výkonnosti. Dále zobrazuje ekonomický rozvoj daného státu a také to, jakým způsobem je vedena hospodářská politika dané země. Protože platební bilance funguje na principu podvojného účetnictví, musí být vždy jako celek vyrovnána (Brčák a spol.; 2014).

Rozlišuje se na dva druhy:

- **Tržní**
- **Účetní**

Tržní platební bilance

Představuje nepřerušovaný vztah dvou platebních trhů, konkrétně ze zahraničí a do zahraničí, jinak řečeno do a z daného státu za určité časové období, nejčastěji za jeden kalendářní rok. Tržní platební bilance analyzuje trh pouze dle svého působení na daném trhu a na trhu působí pomocí kurzů (Brčák a spol.; 2014).

Účetní platební bilance

Účetní platební bilanci definuje statistický výkaz, který shrnuje veškeré zahraniční transakce daného státu za určité období. Realizuje se podvojným účetnictvím (Brčák a spol.; 2014).

Míra mobility kapitálu

Míra mobility kapitálu určuje, na kolik je kapitál mobilní a na kolik tedy ovlivňuje jeho přesun platební bilanci daného státu. Tento jev se projeví na umístění a sklonu křivky platební bilance. Míra mobility kapitálu vyjadřuje to, v jaké rychlosti a v jakém rozsahu jsou schopni investoři přesouvat fondy z jedné měny do měny druhé (Brčák a spol.; 2014).

1.6.4 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost se vyskytuje v běžné a téměř v každé ekonomice státu. K nezaměstnanosti dochází, pokud se v ekonomice daného státu nacházejí osoby, které nejsou v pracovněprávním vztahu nebo sami nepodnikají.

Za zaměstnané se považují osoby, které jsou patnáctileté a starší, bez práce, aktivně hledající práci a připravené nastoupit do práce. Ostatní osoby, které nejsou zařazeny z jakéhokoliv důvodu do dříve zmíněných skupin, jsou ohodnoceny jako ekonomicky neaktivní nebo zaměstnaní. Do skupiny ekonomicky neaktivního obyvatelstva se například řadí lidé ve starobním důchodu, osoby v domácnosti, studenti a tak dále. Kromě dříve zmíněné míry nezaměstnanosti je jejím dalším ukazatelem míra neboli koeficient pracovní účasti (Brčák a spol.; 2014).

Koeficient pracovní účasti

Tento koeficient se značí L_p a vyjadřuje poměr pracovních sil, neboli ekonomicky aktivního obyvatelstva, které se značí jako L k počtu osob v produktivním věku, které se zařazují do skupiny nezaměstnaných, tato skupina se měří písmenkem P . Koeficient je měřen k danému období na určitém území.

Vzorec pro koeficient pracovní účasti:

$$L_p = L / F$$

Pro srovnávání nezaměstnanosti má obrovský význam míra nezaměstnanosti, která je sledována a počítána nejen za stát jako celek, ale je sledována a počítána také z hlediska věkových skupin, pohlaví, vzdělávání, z hlediska regionů, které se navzájem porovnávají, dále pak dle pohlaví, dle ekonomického sektoru, oboru a tak podobně (Brčák a spol.; 2014).

4. Vlastní práce

Praktická část se věnuje výzkumu nezaměstnanosti v České republice a Slovenské republice a dochází k porovnání ekonomických poznatků těchto dvou ekonomik. Data jsou zpracovávána do tabulek a grafů a následně porovnána. V této části práce budou použity informace z teoretické části.

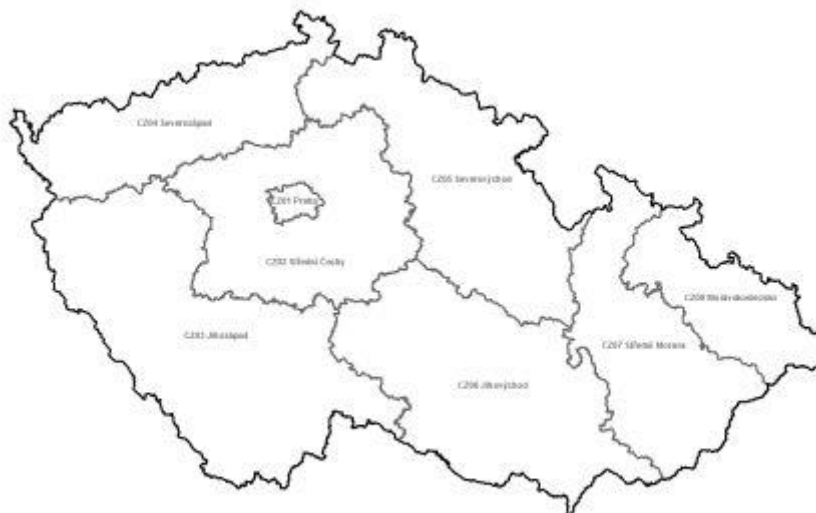
1.7 Česká republika

Česká republika se nachází ve vnitrozemí Evropy, uprostřed mírného pásu severní polokoule. Sousedí se čtyřmi státy, a to na jihozápadě s Rakouskem, na západě s Německem, na severovýchodě s Polskem a v poslední řadě na jihovýchodě se Slovenskem. Celková rozloha České republiky činí 78 870 km², nejvyšším bodem je Sněžka. Česká republika má celkem 10 693 939 obyvatel, dle posledního sčítání lidu dne 1. 1. 2020. Hustota zalidnění činí 136 osob na km². Úředním jazykem České republiky je jazyk český. Samostatná Česká republika vznikla dne 1. 1. 1933 a jejím prvním prezidentem byl Václav Havel.

Česká republika je parlamentní republikou. Výkonná moc náleží prezidentovi a vládě, vláda je však hlavním orgánem moci výkonné, která je ale odpovědná poslanecké sněmovně. Hlavou státu je prezident, který je od roku 2012 volen přímou volbou neboli občany státu. Mezi lety 1993 a 2012 byl prezident republiky volen Parlamentem, tedy nepřímou. Aktuálně je prezidentem již druhé volební období Miloš Zeman, který byl vůbec prvním prezidentem, který byl přímou volbou zvolen. Funkční období prezidenta v České republice je pět let a nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou. Prezident se souhlasem státu jmenuje soudce Ústavního soudu, za určitých podmínek také může rozpustit Poslaneckou sněmovnu a vetovat zákony s výjimkou státního rozpočtu a ústavních zákonů. Také přijímá demisi předsedy vlády, kterého zároveň i jmenuje.

Centrální bankou státu je Česká národní banka, která je nezávislá a která vydává a rozhoduje o české měně. Měnou v České republice je koruna česká (Statistická ročenka ČR; 2020).

Obrázek 2 - Mapa ČR a jejích regionů soudržnosti

Zdroj: ČSÚ; 2021

1.7.1 Ekonomický vývoj v ČR v letech 2010 až 2020

Ekonomika České republiky se v roce 2010 začala renovovat po náročné hospodářské krizi. Tuto krizi Česká republika negativně pocítila zejména v ostrých propadech zahraničního obchodu, došlo i ke zvýšení inflace. Vláda však předložila potřebná opatření a díky tomu se krizi, v porovnání s ostatními státy, podařilo překonat celkem v krátké době. Vládní protikrizová opatření zahrnovala nejen „Národní protikrizový plán“, který obsahoval opatření jako např. boj proti nezaměstnanosti, financování činnosti malých a středních podniků a tak podobně. Tento protikrizový plán byl vytvořen za účelem zažehnání krize. Protikrizový plán měl pozitivní vliv na ekonomický vývoj v České republice. Tato skutečnost z roku 2010 je sledována především na příznivých změnách HDP, které na zažehnání krize odkazují. (ČSU, 2010)

V následující roce 2011 však pozorujeme další vlnu globální hospodářské krize, která měla negativní vliv na vývoj především průmyslové produkce, na HDP a na prudké zpomalení zahraničního obchodu. Další vlna hospodářské krize donutila vládu České republiky k přechodu prorůstové politiky země. Díky této změně začalo HDP opět pomalu narůstat hodnot před krizí. Bohužel na skutečnost zlepšení ekonomického vývoje

nijak nezareagoval trh práce a nezaměstnanost nijak výrazně neklesala, klesly však ceny nemovitostí, a to kladně ovlivnilo vývoj ekonomického růstu. Podle propočtů ČSU byla hospodářská krize zažehnána v červnu roku 2015, což bylo pomaleji, než se původně očekávalo. V roce 2017 se stala Česká republika jednou z deseti zemí v Evropské unii z hlediska největšího přírůstku HDP. V dalších letech se postupně Česká republika stala jednou z patnácti zemí z celého světa, která měla největší podíl exportu na HDP. Tato skutečnost je však pro malé ekonomiky charakteristická. V roce 2017 prudce vzrostla úroveň ukazatele inflace z důvodu vyšších cen za potraviny a služby, dále k tomu také přispělo zavedení EET, neboli elektronické evidence tržeb (ČSU; 2018).

Za celý rok 2019 vzrostlo HDP o 2,4 %, přispěly k tomu hlavně spotřební výdaje, spotřeba domácností a spotřeba vládních institucí. V roce 2019 došlo také ke zvýšení zaměstnanosti, nejvyšší růst zaměstnanosti byl dle ČSU zaznamenán v oborech informačních, administrativních a komunikačních (ČSU; 2020).

Rok 2020 byl pro Českou republiku z hlediska ekonomického vývoje velice stagnující, největší podíl na tom má globální krize z důvodu pandemie covid-19. HDP za celý rok 2020 kleslo o 5,6 %. Pokles HDP zapříčinil hlavně pokles stavebnictví, obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství. V roce 2020 s poklesem HDP také klesla zaměstnanost, oproti roku minulému byl nejnižší pokles zaměstnanosti dle ČSU v oborech průmyslu, obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství. (ČSU; 2021)

Tabulka 1 - Makroekonomické ukazatele ekonomického vývoje

Makroekonomický ukazatel	Hodnota	Za období
Hrubý domácí produkt	2,8 %	4. čtvrtletí 2020
Míra inflace	3,2 %	rok 2020
Míra nezaměstnanosti	2,8 %	rok 2020

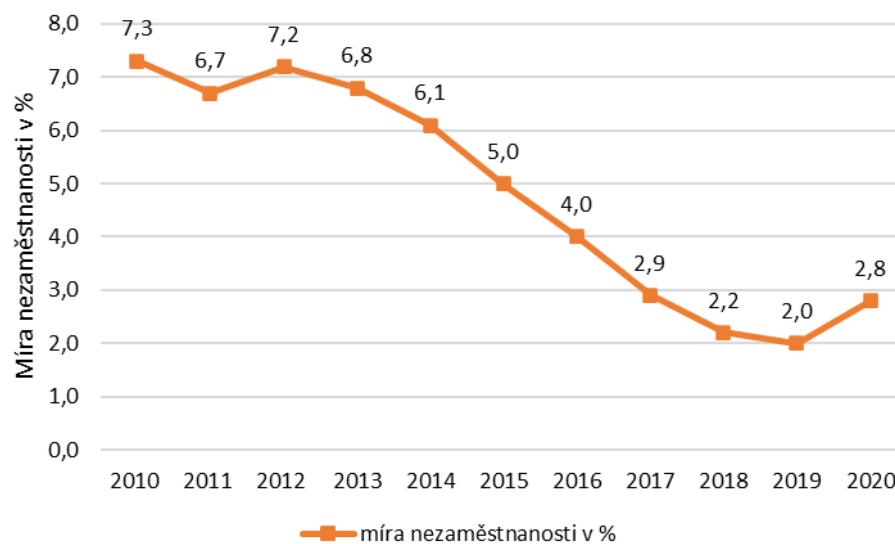
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSU, EUROSTAT, ČNB, 2021

1.7.2 Vývoj míry nezaměstnanosti a tempa růstu HDP v ČR v období 2010 až 2020

Pro výpočet vývoje nezaměstnanosti v České republice byla použita obecná míra nezaměstnanosti, která je dostupná z různých zdrojů, dobře dohledatelná a srozumitelná pro veřejnost. Míra nezaměstnanosti je vhodná pro mezinárodní srovnání. Vliv na úroveň nezaměstnanosti mají i ostatní makroekonomické ukazatele, jako například HDP.

Následující graf znázorňuje vývoj nezaměstnanosti za posledních deset let, to znamená, že zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti od roku 2010 do roku 2020.

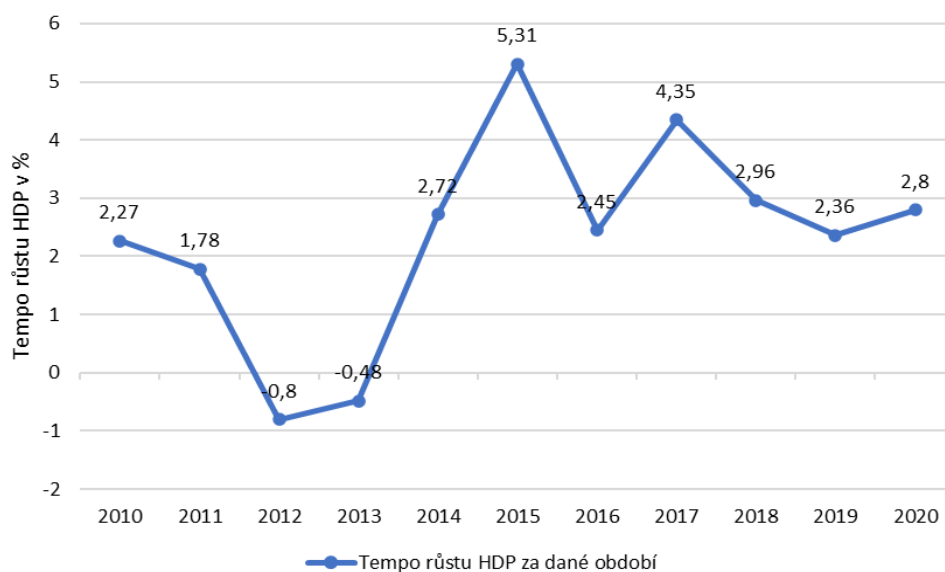
Graf 6 - Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR za období 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSU

Na grafu číslo 6 je možné vidět vývoj míry nezaměstnanosti v České republice za období 2010 až 2020. Vývoj nezaměstnanosti úzce souvisí s výkonností ekonomiky dané země, také s vývojem reálného HDP. Z grafu je zřejmé, že od zažehnání hospodářské krize Česká republika prosperovala a tím pádem jí klesala nezaměstnanost, nyní se však nacházíme v těžkém období pandemie covid-19 a nezaměstnanost v důsledku pandemie opět stoupá. Z předběžných statistických výstupů dostupných z ČSU se nezaměstnanost v lednu 2021 opět zvýšila a to na 3,3 %, tento měsíční nárůst je opravdu masivní. (ČSU; 2021)

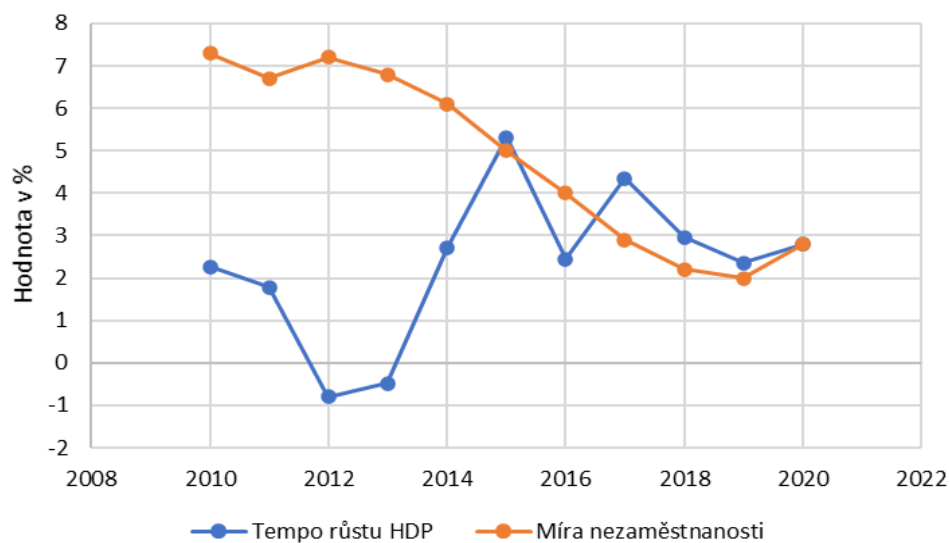
Graf 7 - Tempo růstu HDP v ČR v % za období 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z Google public dat

Na grafu číslo 7 je možné vidět, jak vývoj ekonomiky ve státě kopíruje linii tempa růstu HDP. Opět je viditelné, že po zažehnání hospodářské krize v roce 2015 se HDP zvedá. Od roku 2016 má značné odchylnky, které jsou odvozeny od závislosti České republiky na exportu. Když poklesne HDP například Německa, jakožto hlavního exportního partnera, je zjevné, že tento spád postihne i Českou republiku.

Graf 8 - Vývoj HDP a míry nezaměstnanosti v ČR za období 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSU a Google public dat

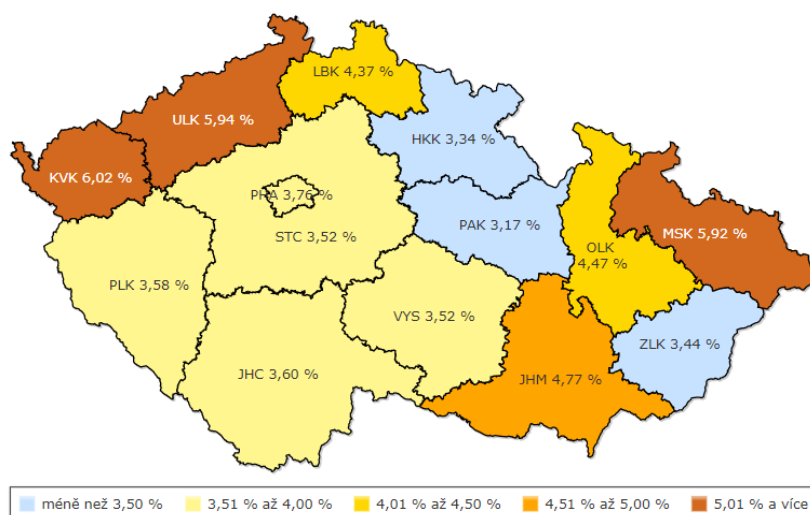
Na grafu číslo 8 je možné vidět úzkou souvislost mezi HDP a nezaměstnaností, hlavně ve chvíli, kdy nastala ekonomická stabilita státu po hospodářské krizi v roce 2015.

V posledních letech je tento jev zcela zřejmý. V některých případech můžeme však pozorovat, že nezaměstnanost reaguje na ekonomický vývoj se zpožděním, což je zcela zřejmé v období od 2010 do roku 2015. Důvodem je vládní změna na prorůstovou politiku v důsledku hospodářské krize, na kterou trh práce příliš nezareagoval.

1.7.3 Míra nezaměstnanosti v krajích České republiky

Česká republika je dělena na 14 samosprávních krajů a zhruba 6 253 obcí. Bez Prahy, se území člení na 76 okresů. Další dělení ČR je do regionů soudržnosti, kterých je v České republice 8. Každý ze 14 krajů má své krajské město. Rozdělení krajů je v České republice klíčové pro hodnotu jejich ekonomických ukazatelů, a to především pro nezaměstnanost. Každý kraj má totiž odlišné geografické, historické, demografické a sociální podmínky. Rozlišnost těchto podmínek je klíčová například pro přijímání nových pracovníků, což se odráží i v uplatnění absolventů z různých škol (Janák a spol.; 2005).

Obrázek 3 - Podíl nezaměstnaných osob v krajích

Zdroj: ČSU; 2021

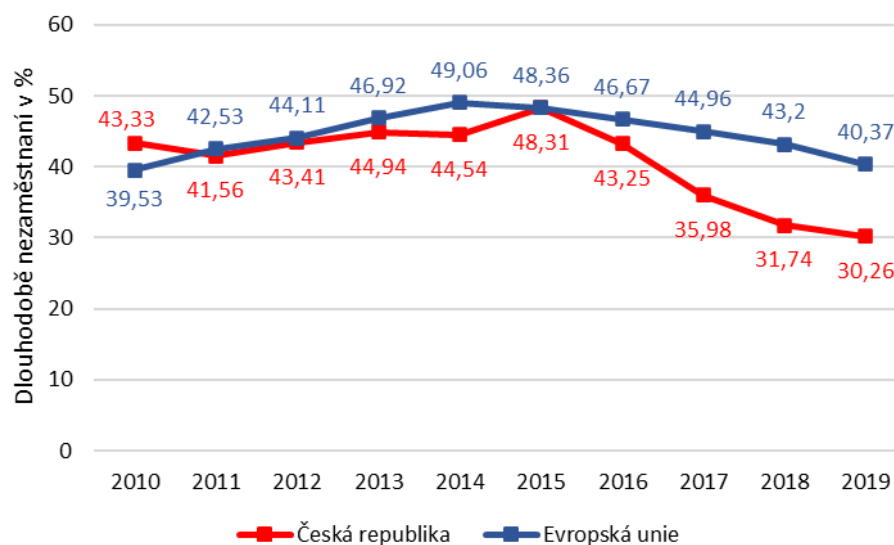
Na obrázku číslo 4 je zobrazen podíl nezaměstnaných osob v krajích k 28.2.2021, který je zakreslen v mapě České republiky. Nejtmavší části na mapě zobrazují největší míru nezaměstnanosti, ta se nachází v krajích jako Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský. V těchto třech krajích dosahuje nezaměstnanost až 5,94 % a ve všech z nich je nezaměstnanost dlouhodobým problémem. V Ústeckém kraji byla

nejvyšší míra nezaměstnanosti v roce 2010 a dosahovala až 11,2 %. Jedním z důvodů vysoké míry nezaměstnanosti v těchto oblastech je to, že jsou převážně průmyslové, průmysl se však postupně omezuje a probíhá restrukturalizace. Dále je zde velmi nízká úroveň vzdělání. Například v Ústeckém kraji je vysoký podíl obyvatel, kteří mají úroveň vzdělání základní nebo nedokončené. V důsledku je v těchto krajích nízká životní úroveň, a především to brzdí ekonomický rozvoj těchto oblastí.

Nejsvětlejší kraje s nejmenší mírou nezaměstnanosti jsou Pardubický, Královehradecký a Zlínský. V těchto krajích je nezaměstnanost značně nižší a dosahuje maxima 3,44 %. Z dlouhodobých statistik si nízkou mírou nezaměstnanosti drží Praha, tam však za poslední rok míra nezaměstnanosti rapidně vzrostla, důvodem jsou pandemická opatření způsobená covid-19 a značné omezení vykonávání činností hlavně v oblasti turismu, obchodu, restaurátérství atd. (ČSU; 2021).

1.7.4 Dlouhodobá nezaměstnanost České republiky

Graf 9 - Vývoj míry dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR a v EU, 2010 až 2020

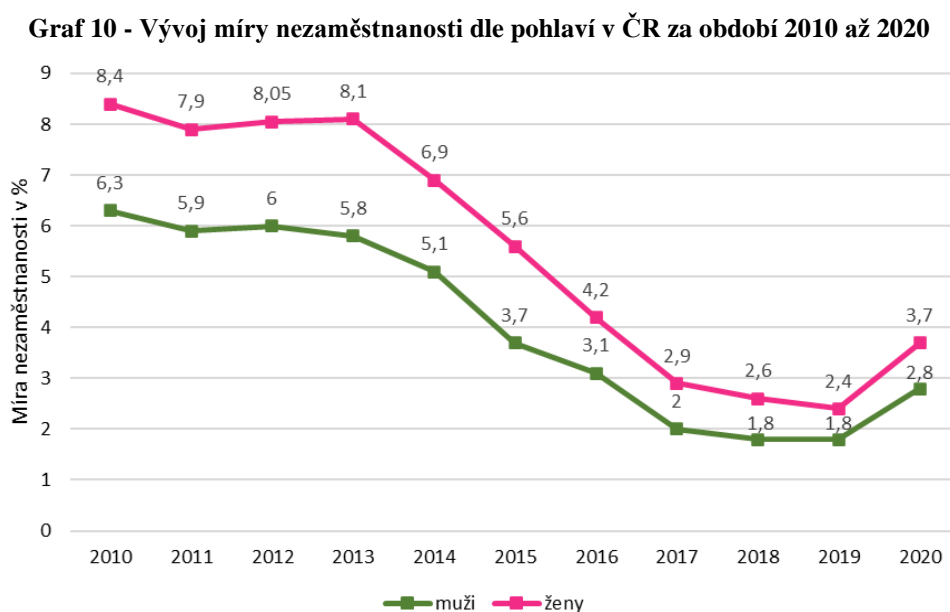

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z OECD

Dlouhodobá nezaměstnanost se především zvyšuje v době hospodářské krize. Globální ekonomická krize skončila v roce 2010, ale její důsledky na trhu práce jsou z grafu číslo 9 zřejmé až do roku 2015. V roce 2015 se globálně trh práce začal zotavovat, tato skutečnost je zřetelná z trendu Evropské unie, kde průměr nezaměstnaných začal v roce 2015 značně klesat. Trend poté klesal kontinuálně spolu se snižujícím se počtem nezaměstnaných. Trh práce v České republice reagoval stejně,

jako ve většině zemích Evropské unie. Jak však můžeme vidět, tak Česká republika je dlouhodobě pod průměrem zemí Evropské unie v procentuálním počtu nezaměstnaných a to i v průběhu zotavování se z ekonomické krize. Dle trendu je možné sledovat kontinuální pokles v počtu dlouhodobě nezaměstnaných od roku 2015, jak v Evropské unii, tak v České republice. Pokles dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice byl však rychlejší než pokles dlouhodobé nezaměstnanosti Evropské unie. Je tedy možné konstatovat, že pokles dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice byl rychlejší než ve většině zemí Evropské unie.

1.7.5 Nezaměstnanost podle pohlaví v letech 2010 až 2020

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSU

Graf číslo 9 představuje vývoj míry nezaměstnanosti podle pohlaví v České republice za období 2010 až 2020. Z grafu je možné sledovat, že obecný trend míry nezaměstnanosti je u mužů i žen stejný. Obecně je za celé sledované období patrné, že ženy mají dlouhodobě vyšší nezaměstnanost než muži a to v průměru o 2 %. Z grafu je možné sledovat, že se trend míry nezaměstnanosti žen postupně přibližuje k trendu nezaměstnanosti mužů. Je tedy patrné, že v budoucnu mohou být rozdíly mezi nezaměstnaností mužů a žen nepatrné či shodné. Tento stav nastává v důsledku posílení vztahů rovnosti, které probíhá v celé Evropské unii včetně České republiky. Obě skupiny v letech 2010 až 2015 v důsledku hospodářské krize zažily prudký nárůst nezaměstnanosti.

V roce 2015-2019 naopak nezaměstnanost u obou skupin klesla. Nyní je v důsledku pandemie patrné, že nezaměstnanost opět poroste.

1.8 Slovenská republika

Slovenská republika se nachází ve vnitrozemí Evropy, uprostřed mírného pásu severní polokoule. Sousedí s pěti státy, a to na jihu s Maďarskem, na jihozápadě s Rakouskem, na západě s Českem, na severu s Polskem a na východě s Ukrajinou. Celková rozloha Slovenské republiky činí 49 036 km², nejvyšším bodem je Gerlachovský štít. Slovenská republika má celkem 5 441 899 obyvatel, dle posledního sčítání lidu dne 1. 1. 2017. Hustota zalidnění činí 111 osob na km². Úředním jazykem Slovenské republiky je jazyk slovenský. Samostatné Slovensko vzniklo dne 1. 1. 1933 a jejím prvním prezidentem byl Michal Kováč.

Slovensko je parlamentní republikou. Výkonná moc náleží vládě, kterou zastupuje premiér. Hlavou státu je prezident, který je od roku 1999 volen přímou volbou neboli občany státu. Funkční období prezidenta Slovenské republiky je pět let a může být zvolen maximálně dvě po sobě jdoucí období. Aktuálně je prezidentkou zvolenou v roce 2019 Zuzana Čaputová. Prezident dojednává mezinárodní smlouvy. Prezident také může rozpustit NR SR neboli Národní radu Slovenské republiky, dále pak jmenuje soudce, generály atp. Národní rada Slovenské republiky je jednokomorový parlament, který má zákonodárnou moc. Předsedovi Národní rady Slovenské republiky náleží druhá nejvyšší ústavní funkce po prezidentovi. Dne 1. ledna 2009 byla ve Slovenské republice nahrazena slovenská koruna eurem a tím Slovensko vstoupilo do eurozóny. (ŠÚSR; 2021)

Obrázek 4 - Mapa Slovenska s rozdělením krajů

Zdroj: ŠÚSR; 2021

1.8.1 Ekonomický vývoj na Slovensku v letech 2010 až 2020

Ekonomika na Slovensku byla z velké části v roce 2010 ovlivněna nově zvolenou stranou, a to politickou stranou SMĚR – SD neboli strana sociální demokracie, její představitel však nebyl schopen sestavit vládu, a tak se vláda nakonec sestavila z druhé nejsilnější strany a to SDKÚ-SD neboli Slovenské demokratické a křesťanské unie – Demokratická strana. Tato strana měla jako hlavní úkol zvrátit globální ekonomickou krizi, která postihla Slovensko hlavně v oblasti domácí poptávky a zejména v oblasti růstu investičních výdajů. Naopak Slovensku ekonomická krize příliš nenarušila export. Slovensku značně pomohl s ekonomickou krizí vstup do eurozóny a přijetí eura. Vývoj slovenské ekonomiky byl díky vstupu do eurozóny od roku 2009 rostoucí, a to až do roku 2016. V roce 2012 byly na Slovensku přijaty nové a rozsáhlé změny v legislativě, tyto změny zhoršily podmínky činnosti malých soukromých podnikatelů a to vedlo ke zvýšení nezaměstnanosti ve státě, šlo o odvody ze zisku v určitých odvětvích, jako například v poštovních službách, energetice, pojišťovnictví a dalších. Slovensko má vcelku velký veřejný dluh, který se postupně snižuje od roku 2013, však v důsledku pandemie covid-19 se tento dluh v roce 2019 opět navýšil

a to celkem o 1,04 mld. euro. Na dluhu se nejvíc podílejí: vláda, firmy, ostatní sektory a následně banky (ŠÚSR; 2021).

Za celý rok 2019 na Slovensku vzrostlo HDP na 2,3 %. Výkonnost ekonomiky v roce 2019 byla výrazně podpořena domácí poptávkou, naopak export dosáhl nejhorších hodnot od roku 2014. Na to měl vliv hlavně propad slovenského vývozu do Německa, jakožto hlavního obchodního partnera Slovenska. Slovensko vyvinulo v roce 2019 snahu o snižování tempa růstu v oboru průmyslové výroby, což se ovšem negativně promítlo do vývoje na trhu práce. Růst zaměstnanosti se v roce 2019 výrazně snížil (České velvyslanectví v Bratislavě; 2021).

Hned v prvopočátku roku 2020 se Slovensko dostalo do velice záporných hodnot. Na propad HDP má velký vliv pandemie covid-19, v jejím důsledku došlo k propadu exportu i importu. Největší vliv na propad slovenské ekonomiky však měl pokles domácí poptávky a také to, že občané začali výrazně šetřit a tím pádem se rapidně snížila i jejich spotřeba. Významný pokles vykázalo také stavebnictví a průmysl. V prvním pololetí roku 2020 přišlo o práci přes 65 000 lidí, průměrná míra nezaměstnanosti dosáhla 6,3 %, to způsobil hlavně pokles cestovního ruchu a průmyslové výroby. V roce 2020 na Slovensko poprvé v historii došlo k poklesu průměrné mzdy o 1,2 %. V průměru nejvíce vzrostly ceny zboží a služeb v restauracích a to o 4,4 % (ŠÚSR; 2021).

Tabulka 2 - Makroekonomické ukazatele ekonomického vývoje na Slovensku

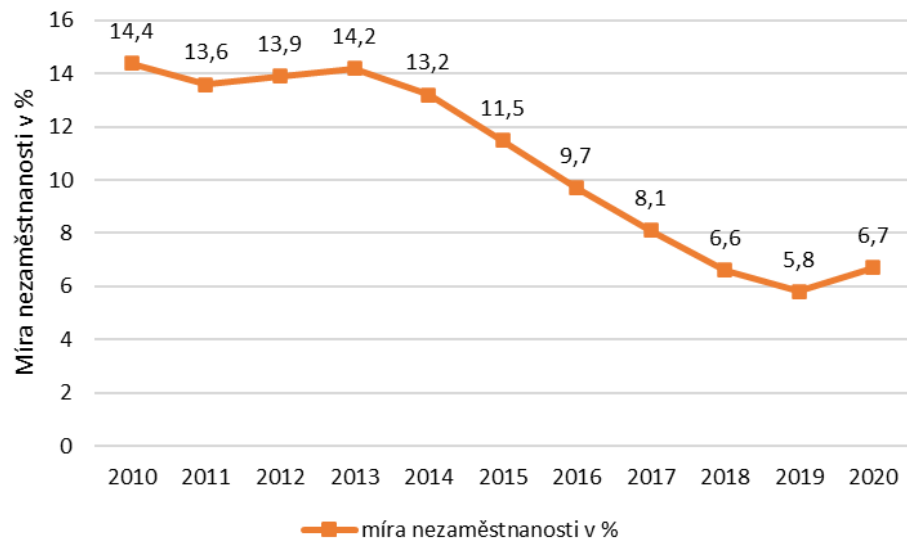
Makroekonomický ukazatel	Hodnota	Za období
Hrubý domácí produkt	2,7 %	4. čtvrtletí 2020
Míra inflace	2,4 %	rok 2020
Míra nezaměstnanosti	7,38 %	rok 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ŠÚSR, České velvyslanectví v Bratislavě

1.8.2 Vývoj míry nezaměstnanosti a tempa růstu HDP v SR v období 2010 až 2020

Pro výpočet vývoje nezaměstnanosti na Slovensku byla použita obecná míra nezaměstnanosti, která je dostupná z mnoha zdrojů, dobře dohledatelná a srozumitelná pro veřejnost. Míra nezaměstnanosti je vhodná pro mezinárodní srovnání. Vliv na úroveň nezaměstnanosti mají i ostatní makroekonomické ukazatele jako například HDP. Následující graf znázorňuje vývoj nezaměstnanosti za posledních deset let, to znamená, že zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti od roku 2010 do roku 2020.

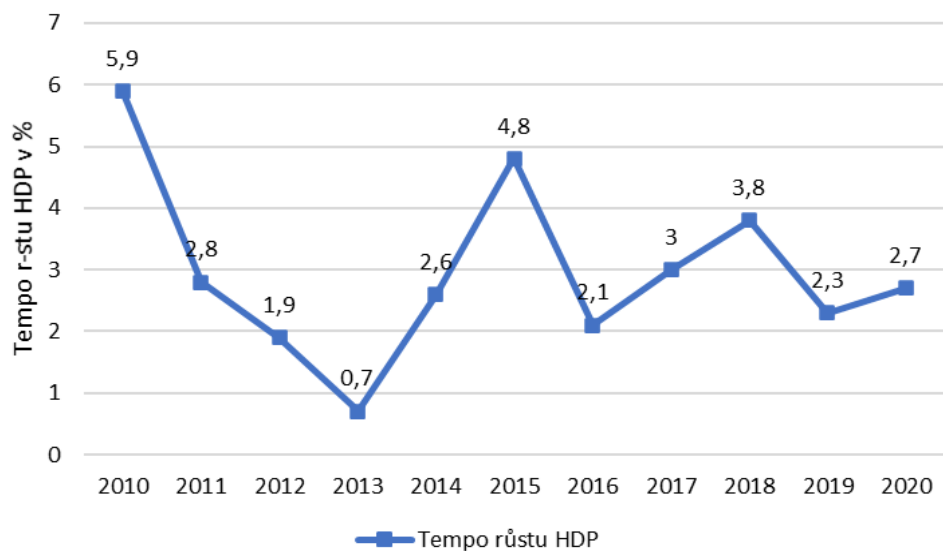
Graf 11 - Vývoj míry nezaměstnanosti v SR za období 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ŠÚSR

Graf číslo 11 zobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti na Slovensku za období 2010 až 2020. Vývoj nezaměstnanosti úzce souvisí s vývojem reálného HDP, dále také s výkonností ekonomiky daného státu. Z grafu je patrné, že z hospodářské krize se Slovensko dostalo až v roce 2015, ale poté prosperovalo. Od roku 2015 nezaměstnanost na Slovensku klesala, nyní se však Slovensko nachází v nelehkém období a v důsledku pandemie covid-19 nezaměstnanost opět stoupá. Nezaměstnanost na Slovensku je v současné době nejvyšší za poslední tři roky. Slovensko dlouhodobě bojuje s problémem vysoké nezaměstnanosti, která překračuje průměr Evropské unie.

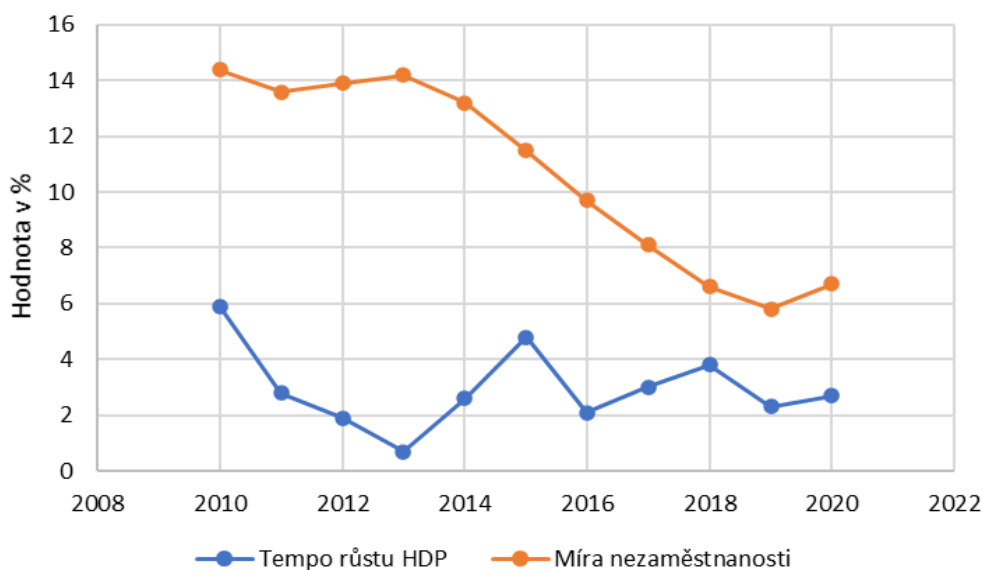
Graf 12 - Tempo růstu HDP v SR v % za období 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ŠÚSR

Na grafu číslo 12 je možné vidět, jak vývoj ekonomiky ve státě kopíruje tempa růstu HDP. Z grafu je zřejmé, že po zažehnání hospodářské globální krize v roce 2015 se HDP blíží hodnotám před hospodářskou krizí. Od roku 2016 jsou však značné výchyly v HDP, to se odvíjí od závislosti Slovenska na exportu především do Německa, pokud tedy klesne HDP v Německu, je zřejmé, že to ovlivní i HDP Slovenska.

Graf 13 - Vývoj tempa růstu HDP a míry nezaměstnanosti v SR za období 2010 až 2020

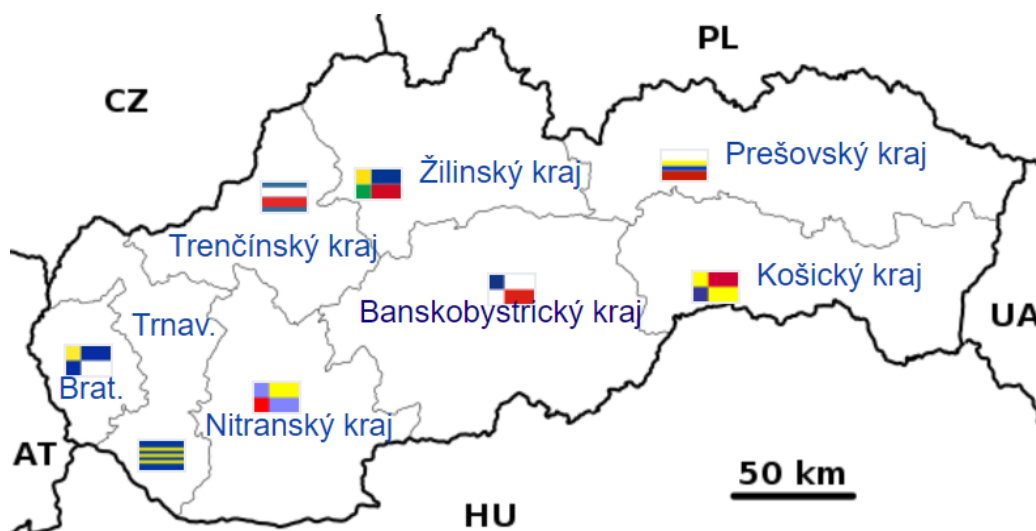
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ŠÚSR

Na grafu číslo 13 je možné vidět úzkou souvislost mezi HDP a zaměstnaností, i přestože trendy nedosahují stejných hodnot, sklony obou trendů jsou si velmi podobné. Z grafu je zřejmé, že na Slovensku se s rostoucí hodnotou HDP rovnoměrně nesnižuje nezaměstnanost, to znamená, že přestože je ekonomika státu výkonná, tak trh práce na tuto situaci příliš nereaguje. Z grafu je také zřejmé, že se Slovenskou potýká s dlouhodobě vysokou nezaměstnaností svých občanů. Tyto hodnoty jsou značně vyšší, než průměrné hodnoty Evropské unie (průměrná hodnota míry nezaměstnanosti v Evropské unii činí 7,5 % za rok 2020). Důvodem tak vysoké míry nezaměstnanosti na Slovensku jsou vysoké odvody sociálního a zdravotního pojištění. Občané dostanou po odečtení odvodů menší odměnu za práci, než by dostali vyšší sociální dávky. Nejsou tedy dostatečně finančně motivováni k tomu, aby pracovali. Na tuto problematiku upozornila již v roce 2013 Evropská komise (Eurostat; 2021).

1.8.3 Míra nezaměstnanosti v krajích Slovenské republiky

Dříve se Slovensko dělilo na stolice, župy a kraje, tyto jednotky však často překračovaly území Slovenska, a tak se jejich členění v roce 1996 ustálilo obnovením krajského zřízení. Území dnešního Slovenska se tak dělí na 8 vyšších územních celků, kterými jsou samosprávné kraje, dále se dělí na 79 okresů a 2 891 obcí. Hlavně rozdělení krajů je na Slovensku klíčové pro určování ekonomických ukazatelů, a to zejména nezaměstnanosti. Každý z krajů má rozdílné historické, geografické, sociální a demografické podmínky. Rozlišnost podmínek je důležitá hlavně pro přijímání nových pracovníků. Takle skutečnost se odráží hlavně v uplatnění absolventů z různých vysokých škol (ŠÚSR; 2021).

Obrázek 5 - Podíl nezaměstnaných osob v krajích

Zdroj: ŠÚSK; 2021

Tabulka 3 - Nezaměstnanost v krajích na Slovensku k datu 31.1.2021

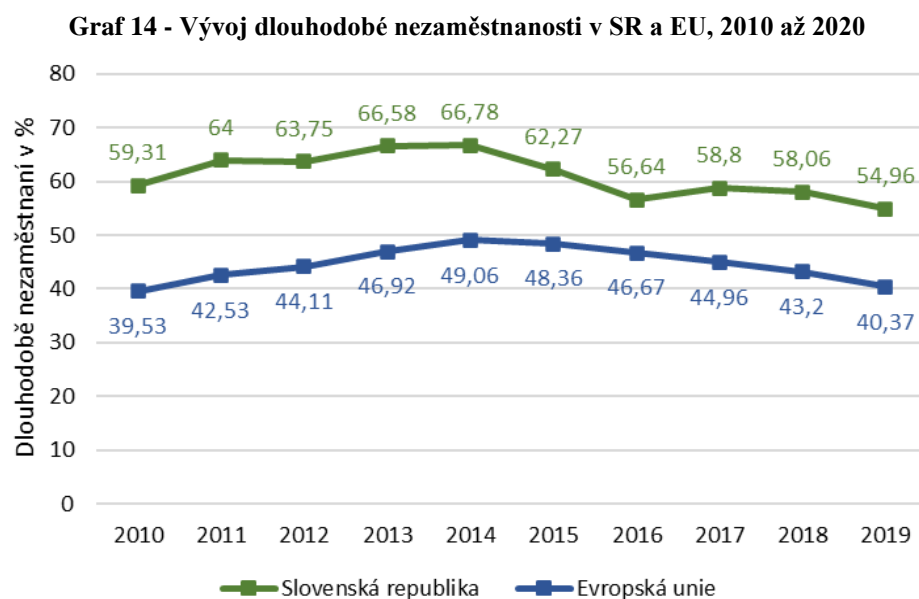
Kraj	Míra nezaměstnanosti v %
Bratislavský	4,87
Trnavský	5,35
Trenčínský	5,55
Nitranský	5,77
Banskobystrický	10,07
Žilinský	6,71
Prešovský	11,83
Košický	10,81

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny; 2021

V tabulce číslo 3 je zobrazen podíl nezaměstnaných osob v krajích k 31.1.2021, nad tabulkou se nachází mapa Slovenska rozdělena na kraje. Největší míru nezaměstnanosti vykazují kraje Prešovský, Košický, Banskobystrický. V těchto třech krajích dosahuje nezaměstnanost až 11,83 % a ve všech z nich je nezaměstnanost dlouhodobým problémem. V Prešovském kraji kontinuálně stoupal počet nezaměstnaných se zdravotním postižením, což značí, že v době pandemie covid-19 je tato skupina obyvatelstva obzvlášť ohrožená. Nejvyšší míra nezaměstnanosti v Prešovském kraji byla v roce 2011, dosahovala 18,95 %. Hlavním problémem vysoké nezaměstnanosti v Prešovském kraji je problém, který se vztahuje na celé Slovensko a to ten, že pracovní ohodnocení je po odečtení vysoké daně a záloh na sociální a zdravotní pojištění nedostatečně finančně motivující v porovnání se sociálními dávkami. Dalším z důvodů vysoké nezaměstnanosti je vysoký podíl malých až středních podniků do 49 zaměstnanců, které v tomto kraji tvoří až 95,5 % všech podniků, a naopak průmyslové podniky nad 250 zaměstnanců tvoří v kraji pouze 1 %. Přestože má Prešovský kraj síť středních škol a středních odborných učilišť, tak vzdělanost obyvatel kraje je na velmi nízké úrovni, i to je jeden z důvodů vysoké nezaměstnanosti. V tabulce jsou také zobrazeny kraje s nejnižší mírou nezaměstnanosti tj. Bratislavský, Trnavský a Trenčínský. V těchto krajích je nezaměstnanost značně nižší a dosahuje maximální míru nezaměstnanosti 5,55 %. Z dlouhodobých statistik si nejnižší míru nezaměstnanosti na Slovensku drží Bratislavský kraj, jedním z důvodů dlouhodobě nízké nezaměstnanosti v tomto kraji je pestrost

pracovních odvětví. Oproti jiným krajům jsou zde pracovní příležitosti v oborech jako cestovní ruch, hotelnictví, restaurátérství. V posledním roce však nezaměstnanost v Bratislavském kraji vzrostla, největším důvodem je pandemie covid-19 (ŠÚSR; 2021).

1.8.4 Dlouhodobá nezaměstnanost Slovenské republiky

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat OECD

Dlouhodobá nezaměstnanost se především zvyšuje v době hospodářské krize. Globální hospodářská krize skončila v roce 2010, ale její důsledky na trhu práce jsou možné z grafu číslo 14 vidět až do roku 2014, kdy se trh práce na Slovensku začal mírně vzpamatovávat. Trh práce na Slovensku reagoval téměř stejně rychle, jako v ostatních zemích Evropské unie. Od roku 2014 dlouhodobá nezaměstnanost postupně klesá s menší odchylkou v roce 2016. Jak je z grafu číslo 14 patrné, tak Slovensko se dlouhodobě potýká s vysokou nezaměstnaností oproti průměrné nezaměstnanosti v ostatních státech Evropské unie. V období od 2010 do 2020 je dlouhodobá nezaměstnanost na Slovensku průměrně vyšší o 16,5 % než je průměr dlouhodobé nezaměstnanosti v Evropské unii. Důvody dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku jsou hlavně v přidělování sociálních dávek a ve výši daně a záloh na zdravotní a sociální pojištění, které jsou strhávány ze mzdy. Problém je v tom, že občané nejsou dostatečně finančně motivováni k tomu, aby pracovali, protože výše sociálních dávek dosahuje vyšších hodnot než plat za práci, ze které se odečtou všechny platby odváděné státu.

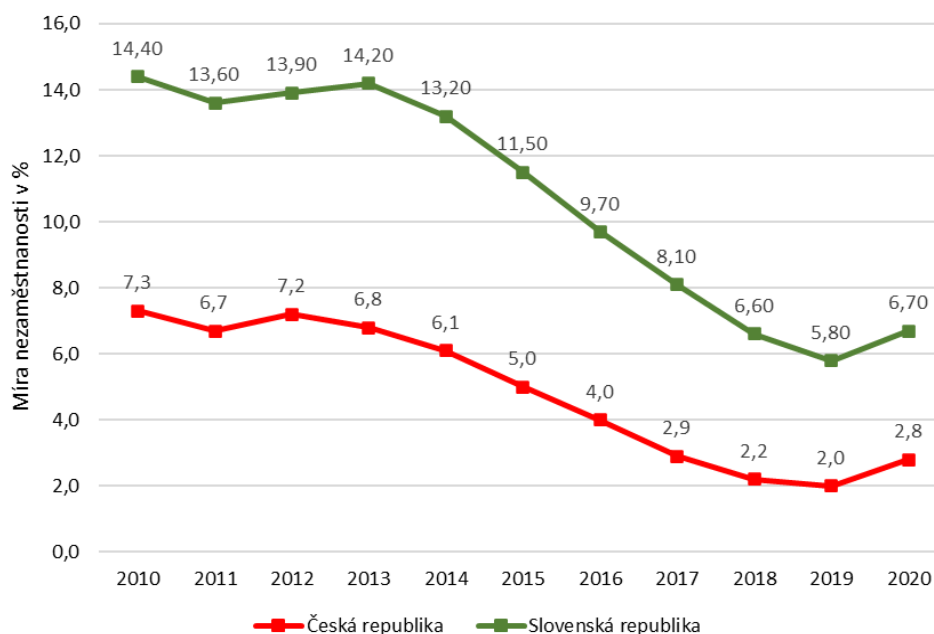
5. Výsledky a diskuse

Cílem práce byla analýza nezaměstnanosti, identifikace hlavních faktorů, které ovlivňují nezaměstnanost a problémy na trhu práce ve vybraných regionech v konkrétních státech Evropské unie, a to v České republice a Slovenské republice.

Z provedené analýzy nezaměstnanosti v obou vybraných zemích je patrné, že se trh práce vzpamatovával z předchozí hospodářské krize až do roku 2015. V roce 2015 se u obou sledovaných zemí začala snižovat jak míra nezaměstnanosti, tak dlouhodobá nezaměstnanost. I když u každé z vybraných zemí se nezaměstnanost snižovala různou rychlostí v různých hodnotách v porovnání s průměrem dlouhodobé nezaměstnanosti Evropské unie. I přestože mají tyto dva státy společnou minulost z analýzy nezaměstnanosti je zřejmé, že jejich současné ekonomické situace jsou v různých ohledech rozdílné. Z analýzy je také patrné, že nezaměstnanost obou zemí v současné době negativně ovlivňuje dosud trvající pandemie covid-19.

Porovnání vývoje nezaměstnanosti a HDP

Graf 15 - Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR a SR; 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSU, ŠÚSR

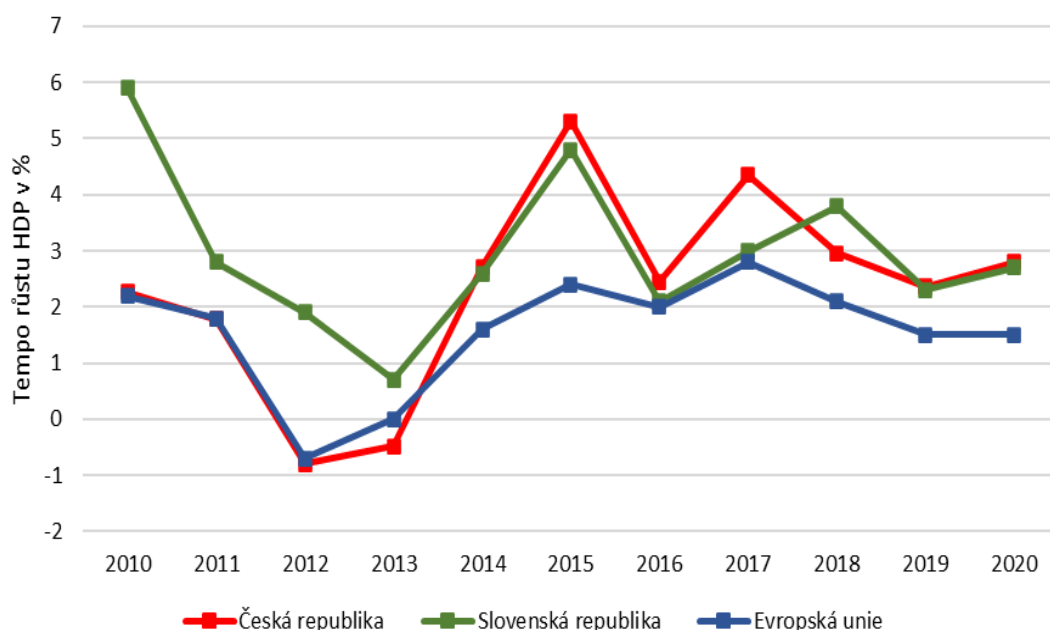
Na grafu číslo 15 je znázorněn vývoj nezaměstnanosti v České a Slovenské republice. Z grafu je zřejmé, že míra nezaměstnanosti obou zemí se významně liší. Míra nezaměstnanosti Slovenské republiky je v průměru o 7,8 % vyšší v období mezi roky 2010 až 2020. V roce 2010 skončila globální hospodářská krize. Její důsledky na trhu práce

vykazuje míra nezaměstnanosti až do roku 2014, kdy se u obou států začala rovnoměrně snižovat. V letech 2014 až 2019 obě země vykazovaly společný trend snižování nezaměstnanosti skoro stejným tempem. Míra nezaměstnanosti na Slovensku dosahovala vysoké úrovně, ale stabilně se po dobu pěti let snižovala. I přestože globální ekonomická krize postihla český trh práce, tak míra nezaměstnanosti v Česku byla viditelně nižší než na Slovensku v průběhu celého sledovaného období. Míra nezaměstnanosti v České republice se stejně jako na Slovensku rovnoměrně snižovala v období pěti let, až do roku 2019.

V roce 2020 nastal zlom v míře nezaměstnanosti u obou zemí. Za rok 2020 míra nezaměstnanosti v České republice stoupla o 0,8 % tzn., zvýšila se téměř o stejnou hodnotu, o kterou od roku 2017 do roku 2019 klesala. Na Slovensku v roce 2020 došlo k růstu nezaměstnanosti, téměř stejně prudkým tempem jako v Česku. Míra nezaměstnanosti na Slovensku za rok 2020 stoupla o 0,9 %, tzn. zvýšila se o hodnotu, o kterou se v roce 2019 snížila. Ke zvýšení míry nezaměstnanosti obou států za rok 2020 došlo v důsledku pandemie covid-19 a vládních opatření.

Z grafu je zjevné, že i přestože mají trendy míry nezaměstnanosti obou zemí téměř stejný sklon, hodnoty míry nezaměstnanosti jsou zcela rozdílné. Slovensko vykazuje za sledované období průměrně vyšší nezaměstnanost než Česká republika.

Graf 16 - Tempo růstu HDP v ČR, SR a EU, 2010 až 2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ŠÚSR, ČSÚ

Hrubý domácí produkt vyjadřuje výkonnost ekonomiky určitého státu. Na grafu číslo 16 je znázorněno tempo růstu HDP v Česku, na Slovensku a průměrné tempo HDP států Evropské unie. Slovenská republika měla v roce 2010 vyšší hodnoty HDP, než byly průměrné hodnoty HDP v EU. Vysoká hodnota HDP na Slovensku v roce 2010 byla způsobena přijetím společné měny eura. Vstupem do eurozóny se Slovensko vzdalo možnosti měnit monetární politiku, a tak ovlivňovat inflaci. Podle grafu v roce 2010 nastává propad HDP až do roku 2012 u všech sledovaných zemí. V osmi větších státech eurozóny nastává v období 2014 až 2016 deflace. Evropská banka v zemích eurozóny na deflaci zareagovala snížením úrokových sazeb a nabídkou levnějších úvěrů. V roce 2014 upadlo do deflace i Slovensko jakožto součást eurozóny. Na Slovensku skončila deflace až v roce 2016. Česká republika měla v tuto chvíli výhodu, a to využití své monetární politiky. ČNB snížila úrokové sazby na minimum a využila kurz koruny na měnovém trhu, díky těmto krokům se ČR vyhnula deflaci. Od roku 2017 jsou hodnoty HDP v Česku i na Slovensku vyšší než je průměr EU. Hodnoty vývoje HDP v ČR a SR jsou s menšími odchylkami spíše rozdílné. Vývoj HDP na Slovensku ovlivňuje hlavně to, že jsou součástí eurozóny a tím pádem více kopírují trend vývoje HDP v EU. Česká republika má však vlastní monetární politiku, a přestože je její ekonomika převážně závislá na exportu, dokáže více ovlivnit svůj vývoj HDP než Slovenská republika

Porovnání míry nezaměstnanosti v krajích v ČR a SR; 2010 až 2020

Tabulka 4 - Míra nezaměstnanosti v krajích ČR a SR; 2020

STÁT	NÁZEV KRAJE	MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V %	ÚROVEŇ MÍRY NEZAMĚSTNANOSTI
Česká republika	Ústecký kraj	5,94	Nejvyšší
Slovenská republika	Prešovský kraj	11,83	Nejvyšší
Česká republika	Pardubický kraj	3,17	Nejnižší
Slovenská republika	Bratislavský kraj	4,87	Nejnižší

Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z ČSÚ, ŠÚSR

V tabulce číslo 4 je možné vidět hodnoty míry nezaměstnanosti z vybraných krajů z České a Slovenské republiky. Kraje byly vybrány podle nejvyšších a nejnižších hodnot míry nezaměstnanosti.

Ústecký kraj má v České republice nejvyšší míru nezaměstnanosti. Na Slovensku má nejvyšší míru nezaměstnanosti kraj Prešovský. Přestože tyto kraje mají stejný problém,

důvody jejich vysoké nezaměstnanosti jsou zcela odlišné. V Ústeckém kraji je vysoká míra nezaměstnanosti kvůli převaze průmyslového odvětví, které zaměstnává většinu obyvatel kraje. Od průmyslu se však postupně ustupuje a probíhá globálně po celé EU jeho restrukturalizace z důvodu ochrany životního prostředí. Omezením průmyslu však přicházejí obyvatelé Ústeckého kraje o práci a tím se v této oblasti zvyšuje míra nezaměstnanosti. Dalším z důvodů vysoké míry nezaměstnanosti v tomto kraji je nízká úroveň vzdělání, především tahle skutečnost brzdí rozvoj v této oblasti. Česká republika však klade velký důraz na uplatňování aktivní politiky nezaměstnanosti. Tento systém se snaží poskytnout nezaměstnaným lepší uplatnění svých schopností na trhu práce pomocí např. rekvalifikačních kurzů, které poskytuje zdarma příslušný úřad práce.

V Prešovském kraji na Slovensku je vysoká míra nezaměstnanosti z opačného důvodu. Na trhu práce jsou v této oblasti převážné malé až střední podniky do 49 zaměstnanců. Tyto podniky nejsou schopny vytvořit dostatek pracovních míst pro počet nezaměstnaných v této oblasti. Dalším z důvodů vysoké nezaměstnanosti v Prešovském kraji je nízká úroveň vzdělanosti obyvatel, to snižuje jejich předpoklady na získání pracovní pozice. Další důvod vysoké nezaměstnanosti, který se však vztahuje na celé Slovensko je ten, že obyvatelé nemají dostatečnou finanční motivaci pracovat. Výše sociálních dávek na Slovensku totiž převyšuje finanční ohodnocení práce po odečtení záloh na pojištění a daně.

Nejnižší míru nezaměstnanosti v České republice má v současné době Pardubický kraj. Přestože se oproti předchozímu roku v Pardubickém kraji nezaměstnanost zvýšila, je stále nejnižší z celé republiky. A to hlavně díky programu *Antivirus*, který nabízí podnikům, které jsou z důvodu vládních opatření uzavřené 100 % náhradu mzdových nákladů, dále program *Antivirus* nabízí odpuštění plateb odvodů na sociální pojištění podnikům do 50 zaměstnancům. Program *Antivirus* je poskytován Ministerstvem práce a sociálních věcí pro celou ČR, ale Pardubický kraj jej využívá velice efektivně a pro své občany se snaží co nejjednodušeji a nejrychleji provést byrokratický proces žádostí o tento program. Další z důvodů nízké zaměstnanosti v Pardubickém kraji v roce 2020 je ten, že má v ČR nejvyšší podíl na celostátní produkci chemického průmyslu, který pandemie covid-19 příliš nezasáhla.

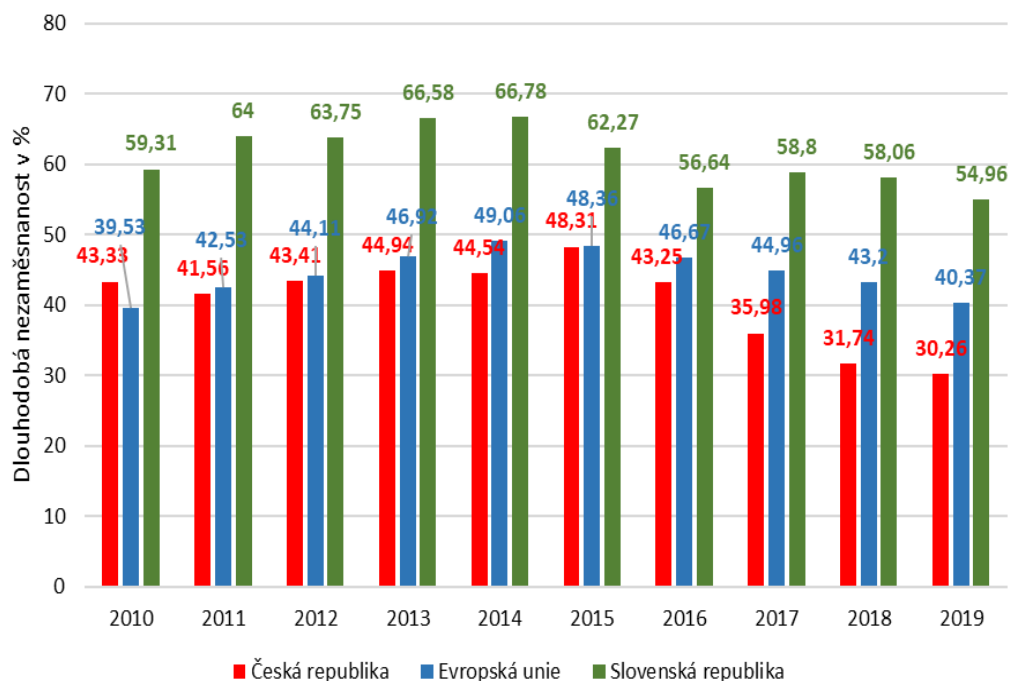
Nejnižší míru nezaměstnanosti na Slovensku má Bratislavský kraj. V Bratislavském kraji leží hlavní město Slovenska, Bratislava. Důvodem nízké nezaměstnanosti je hlavně

mobilita obyvatelstva z okolních krajů, kteří do této oblasti cestují za prací. Dalším důvodem nízké nezaměstnanosti v Bratislavském kraji je vysoké zastoupení výrobních podniků, mezi nejvýkonnější odvětví v této oblasti patří chemický průmysl, potravinářský průmysl a v neposlední řadě automobilový průmysl, který zaměstnává velký počet obyvatel. V Bratislavě je automobilový průmysl zastoupen značkou Volkswagen, vyrábí se zde náhradní díly do aut této značky. V okolí Bratislavy pak zaměstnává nejvíce obyvatel průmysl stavební př. výroba cementu atd. Většina odvětví, která zaměstnávají v Bratislavském kraji největší počet obyvatel, nebyla příliš zasažena pandemií covid-19, a právě proto si tento kraj udržel prvenství s nejnižší nezaměstnaností z celého Slovenska.

Rozdílné hodnoty míry nezaměstnanosti mezi Českem a Slovenskem jsou dlouhodobě vysoké. Zatímco Česká republika je v průměru někdy až pod průměrem hodnot míry nezaměstnanosti EU, tak Slovensko je mírou nezaměstnanosti vysoce nad průměrem hodnot EU. Tento jev je možné vidět i v tabulce číslo 4, ve které je znázorněna nejvyšší hodnota míry nezaměstnanosti v ČR tj. 5,94 % v Ústeckém kraji. Tato hodnota je však pouze o 1,07 % vyšší než nejnižší hodnota míry nezaměstnanosti na Slovensku v Bratislavském kraji. Další velký rozdíl mezi hodnotami míry nezaměstnanosti v kraji můžeme sledovat na porovnání nejvyšších hodnot. Nejvyšší hodnoty v ČR dosahují v Ústeckém kraji na 5,94 %, avšak na Slovensku nejvyšší hodnoty míry nezaměstnanosti v Prešovském kraji dosahují na 11,83 %. Jde tedy o rozdíl v hodnotě 5,89 % míry nezaměstnanosti. Tyto rozdíly v makroekonomickém ukazateli nezaměstnanosti budou více viditelné z dlouhodobého hlediska.

Porovnání dlouhodobé nezaměstnanosti ČR, SR, EU; 2010 až 2019

Graf 17 - Dlouhodobá nezaměstnanost v ČR, SR a EU; 2010 až 2019

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z OECD

Na grafu číslo 17 je možné vidět porovnání nezaměstnanosti v ČR, SR a EU. Na Slovensku je nezaměstnanost dlouhodobým problémem, její hodnoty dosahují vysoko nad průměr hodnot nezaměstnanosti EU. Nejvyšších hodnot nezaměstnanost na Slovensku dosahovala v roce 2014, takto vysoká nezaměstnanost byla z důvodu deflace, která na Slovensku propukla právě v roce 2014. Deflace však postihla celou oblast eurozóny, přestože se jí snažila Evropská banka potlačit, nepodařilo se to u všech zemí eurozóny. Česká republika se díky vlatní monetární politice deflaci vyhnula. Na Slovenku je vysoká nezaměstnanost hlavně z důvodu výše sociálních dávek, občané nejsou finančně motivováni k práci, protože její ohodnocení je po odečtení záloh na pojištění a daň nižší než výše sociálních dávek. Na Slovenku spravuje politiku zaměstnanosti Sociálna poisťovna. Na Slovensku v roce 2004 vešel v platnost zákon o službách zaměstnanosti, který se zabývá především znevýhodněnými skupinami nezaměstnaných. Slovenko aplikuje jak aktivní politiku nezaměstnanosti tak pasivní politiku nezaměstnanosti. Pasivní politika nezaměstnanosti na Slovenku je benevoletnější než v ČR.

Z grafu je patrné, že je v České republice nezaměstnanost dlouhodobě pod průměrem nezaměstnanosti EU. V České republice je dlouhodobě nízká nezaměstnanost díky velkému důrazu na uplatňování aktivní politiky nezaměstnanosti. Systém aktivní politiky nezaměstnanosti v ČR se snaží nezaměstnaným pomocí rekvalifikace, zprostředkování vhodného zaměstnání nebo odbornou poradenskou službou poskytnout lepší uplatnění své kvalifikace na trhu práce. Dlouhodobě nízká nezaměstnanost však nemusí být vždy kladnou součástí ekonomiky státu. Stav dlouhodobě nízké nezaměstnanosti totiž do jisté míry brzdí ekonomický potenciál země.

6. Závěr

Bakalářská práce se věnovala analýze a vývoji nezaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelů, které s ní úzce souvisí. Analýza byla prováděna za určité časové období. Vybranými státy pro tuto analýzu byly Česká a Slovenská republika. Data pro analýzu byla čerpána z dostupných informací z ČSU a z ŠÚSR. V první části této práce byly popsány teoretické pojmy, které jsou spojeny s touto problematikou. V první části jsou tedy popsána teoretická východiska trhu práce, nezaměstnanosti, politiky zaměstnanosti a makroekonomických ukazatelů. Druhá část práce obsahuje analýzy nezaměstnanosti a makroekonomických ukazatelů obou vybraných zemí.

Praktická část v první řadě obsahuje základní informace o obou zemích. Následuje charakteristika ekonomického vývoje za období 2010 až 2020 a jsou zde zobrazeny konkrétní hodnoty makroekonomických ukazatelů za sledované období. Dále následuje analýza vývoje míry nezaměstnanosti a vývoje HDP v obou sledovaných zemích. Analýza HDP byla provedena za účelem zjištění vlivu vývoje HDP na vývoj míry nezaměstnanosti. Bylo zjištěno, že vývoj HDP má vliv na vývoj míry nezaměstnanosti a naopak. Tento jev byl sledován u obou vybraných zemí. Z grafů v praktické části je možné sledovat, že vývoj míry nezaměstnanosti má v určitých odchylkách (např. v hospodářské krizi) opožděnou reakci na vývoj HDP, tzn. že trh práce reaguje na vývoj ekonomiky se zpožděním. Tento jev je v České republice sledován v období od roku 2010 do roku 2015. V ČR byly v tomto období přijaty určité kroky na potlačení důsledků předchozí hospodářské krize. Na Slovensku je však tento jev stále zaznamenáván, ale přestože je ekonomika státu výkonná, tak trh práce na tuto skutečnost příliš nereaguje, nebo reaguje se zpožděním.

Dále byla provedena analýza nezaměstnanosti v krajích ČR a SR a byly vybrány kraje s nejvyšší a nejnižší nezaměstnaností pro další analýzu, která je dále specifikována v části práce s výsledky. V poslední řadě byla v obou státech specifikována analýza dlouhodobé nezaměstnanosti v porovnání s průměrem zemí Evropské unie. Česká republika má v tomto případě dle analýzy průměrnou až podprůměrnou dlouhodobou nezaměstnanost v porovnání s průměrem v EU. Nízkou dlouhodobou nezaměstnanost si ČR drží hlavně díky důrazu na uplatňování aktivní politiky nezaměstnanosti. Dlouhodobě nízká nezaměstnanost však nemusí mít vždy kladný vliv

na danou ekonomiku státu. Může totiž podstatně zpomalovat ekonomický potenciál země. Naopak Slovenská republika má dlouhodobě vysokou nezaměstnanost oproti průměrným hodnotám nezaměstnanosti v EU. Obecným důvodem vysoké nezaměstnanosti na Slovensku je výše sociálních dávek, občané nejsou dostatečně finančně motivováni k práci, protože ohodnocení práce je po odečtení záloh na pojištění a daně nižší než výše sociálních dávek. V období od roku 2017 se však výše dlouhodobé nezaměstnanosti na Slovensku kontinuálně snižovaly a přibližovaly se tak průměrné dlouhodobé nezaměstnanosti EU.

V části práce s názvem Výsledky a diskuze byl porovnán vývoj míry nezaměstnanosti, HDP a dlouhodobé nezaměstnanosti u obou zemí za sledované období. Z analýzy vývoje míry nezaměstnanosti v ČR a SR bylo zjištěno, že hodnoty se ve sledovaném období liší. Na Slovensku je míra nezaměstnanosti v průměru o 7,8 % vyšší za sledované období než míra nezaměstnanosti v ČR. V obou zemích však trend míry nezaměstnanosti kontinuálně klesá srovnatelným tempem. Míra nezaměstnanosti v obou státech za rok 2020 vzrostla stejným tempem, kterým za předchozí dva roky (2017 až 2019) klesla. Tento nárůst je v důsledku pandemie covid-19 a vládních opatření, které musely z bezpečnostních důvodů omezit některá ekonomická odvětví. Z analýzy vývoje HDP a porovnáním ČR a SR s vývojem HDP v EU bylo zjištěno, že Slovenská republika díky vstupu do eurozóny více kopíruje trend vývoje HDP v EU než ČR. Česko je ale díky své monetární politice více schopné ovlivňovat vývoj HDP na svém území i přestože je vcelku závislé na exportu do zahraničí. Od roku 2019 je vývoj HDP v ČR i SR srovnatelný. Obě země se za sledované období nachází ve vývoji HDP nad průměrem zemí EU. Z analýzy vývoje nezaměstnanosti v krajích ČR a SR bylo zjištěno, že kraj s nejvyšší nezaměstnaností v ČR je Ústecký kraj a kraj s nejvyšší nezaměstnaností v SR je Prešovský kraj. Nezaměstnanost obou těchto krajů je však hodnotami velice rozdílná. Prešovský kraj má za stejné sledované období jako Ústecký kraj vyšší míru nezaměstnanosti a to o 5,89 %. Kraje s nejnižší nezaměstnaností byly v ČR Pardubický kraj a v SK Bratislavský kraj. Bratislavský kraj, přestože byl vybrán jako kraj s nejnižší mírou nezaměstnanosti na Slovensku, měl vyšší míru nezaměstnanosti než Pardubický kraj s nejnižší mírou nezaměstnanosti v ČR, a to o 1,7 %. Tyto rozdílné hodnoty se však daly očekávat z důvodu rozdílnosti hodnot dlouhodobé nezaměstnanosti v obou státech. Z analýzy vývoje dlouhodobé nezaměstnanosti a porovnáním ČR a SR

s vývojem dlouhodobé nezaměstnanosti v EU bylo zjištěno, že dlouhodobá nezaměstnanost za sledované období na Slovensku je v průměru vyšší o 20,38 % vůči České republice a o 16,55 % vyšší než průměrná dlouhodobá nezaměstnanost v EU. Česká republika se dlouhodobě potýká s nižší nezaměstnaností než je průměr EU, a to v průměru o 3,84 %. Dlouhodobá nezaměstnanost by měla být pomocí státu korigována tak, aby vedla k prosperitě ekonomiky daného státu tzn. nelze říci, že dlouhodobě nízká nezaměstnanost tvoří kladný stav ekonomiky, spíše naopak, protože může brzdit potenciál ekonomiky dané země. Dlouhodobá nezaměstnanost však nemůže být hodnocena kladně ani když je příliš vysoká. Státu se totiž v té chvíli tvoří náklady ve formě transferů a ty narušují další makroekonomické ukazatele. Z toho vyplývá, že v obou sledovaných zemích by měla být nezaměstnanost více korigována, avšak v opačných směrech a v takovém tempu, aby nenarušila ostatní makroekonomické ukazatele.

V roce 2020 si obě země prošly epidemiologickou krizí způsobenou covidem-19. Vlády obou zemí byly nuceny přijmout jistá opatření, aby co nejvíce zabránily šíření viru. Vládní opatření obou států však poměrně narušily chod ekonomiky. V obou zemích se za rok 2020 poměrně snížil export, na kterém jsou oba státy vcelku závislé. Dále toto narušení ekonomik můžeme sledovat právě na nezaměstnanosti, která se za poslední rok v obou zemích stejným tempem plynule zvýšila. Obyvatelé obou států také více šetří, a to se odráží na poptávce i nabídce daného státu. Přesné dopady této krize v důsledku pandemie covid-19 nejsou dosud zcela známy. Je tedy důležité myslet pozitivně a doufat, že se vlády obou států budou snažit tyto dopady co nejvíce zmírnit a mít nadále stát s prosperující ekonomikou.

7. Seznam použitých zdrojů

Bibliografie

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-9006-8.

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-635-9.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn80-86429-08-3.

SIROVÁTKA, Tomáš a Petr MAREŠ, ed. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN isbn80-210-3048-8.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN isbn978-80-7380-492-3.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN ismb978-80-7400-278-6.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN isbn80-247-9006-8.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.

MACÁKOVÁ, Libuše. *Mikroekonomie: základní kurs*. 8. aktualiz. vyd. Slaný: Melandrium, 2003. ISBN isbn80-86175-38-3.

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY: *Statistical yearbook of the Czech Republic*. Praha: Český spisovatel, 1993-. ISBN isbn978-80-250-2955-8. ISSN 1211-4812.

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY - 2020 [online]. Český statistický úřad, 2020-11-30 [cit. 2020-12-09]. Kapitola 2-3. Rozloha území České republiky, počet obyvatel, hustota_

JANÁK, J., Hledíková, Z., Dobeš, J.: *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005, ISBN 80-7106-709-1

ROUČKOVÁ, Dana. *Zákoník práce k ...* Olomouc: ANAG, 2006-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN isbn978-80-7554-278-6.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. *Mikroekonomie: teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN isbn978-80-7380-453-4.

KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 978-80-7169-891-3.

Internetové zdroje

PODPORA V NEZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 2021 OPĚT VYŠŠÍ - Podnikatel.cz. Podnikatel.cz - největší server pro podnikatele v ČR [online]. Copyright © 2007 [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/podpora-v-nezamestnanosti-od-roku-2021-opet-vyssi/>

EKONOMIE, FINANČNÍ TRHY A EXCEL ON-LINE | FINANCE V PRAXI. *Ekonomie, finanční trhy a Excel on-line | Finance v praxi* [online]. Copyright © Finance v praxi 2017 [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/index.php>

UNEMPLOYMENT - LONG-TERM UNEMPLOYMENT RATE - OECD Data. *OECD Data* [online]. Copyright © OECD [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/long-term-unemployment-rate.htm>

STATDAT [online]. Copyright © Copyright IBM Corporation and other [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: http://statdat.statistics.sk/cognosex/cgibin/cognos.cgi?b_action=xts.run&m=portal/cc.xts&gohome=

BUSINESSINFO.CZ. *BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Copyright © 1997 [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/slovensko-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/#section-b480e027-ffcc-4db1-becd-ffc99d9129d1>

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BRATISLAVĚ. *302 Found* [online]. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/bratislava/cz/index.html>

ÚPSVaR. *ÚPSVaR* [online]. Copyright © [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://www.upsvr.gov.sk/>

STATISTICS EXPLAINED. *European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page/sk

EUROPEAN COMMISSION, OFFICIAL WEBSITE. *European Commission | Choose your language | Choisir une langue | Wählen Sie eine Sprache* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/index_en

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD | ČSÚ. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

REGIONY SOUDRŽNOSTI - NUTS 2 | ČSÚ. *Český statistický úřad | ČSÚ* [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/rso/regiony-soudrznosti-nuts2>

ÚŘAD PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY. *Úřad práce České republiky* [online]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/>

PRÁCE A ZAMĚSTNÁNÍ. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 09.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/prace-a-zamestnani>

DENNÍK N - NEZÁVISLÝ DENNÍK. *Denník N - Nezávislý denník* [online]. Copyright © N Press s.r.o. [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/>

ANTIVIRUS - PODPORA FIREM. *Průvodce* [online]. Copyright © [cit. 10.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/antivirus>